بڕیاری مێژوویماندا بۆ گێڕانەوەی دەستەڵاتی تەواومان لەسەر خاکو ئاوەکەمان و بە تواناو لێهاتنەوە دژی هەرکەسێ دەوەستین بەربەستی ئەم بڕیارە مێژوویە ڕەوایەبکات .
سەرۆکی فەرماندە
صدام حسین

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
٨ لاپەڕە
٢٥ فلسە

هاوکاری
التضامن

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥ / ٥خەت
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
اسماعیل رسول

• الخمیس ٣١/١٢/ ١٩٨١ العدد ٦١٨ •
• پێنج شەممە ٣١/١٢/ ١٩٨١ ژمارە ٦١٨ •

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی وەزیران دەکات و دووپاتی دەکاتەوە :

پێ داگرتن لەسەر بیناکاری بەرامبەر پێ داگرتن لەسەر خۆڕاگرتن لە سەنگەرەکانی پێشەوەی جەنگ

سەرۆکی فەرماندە بەڕێز صدام حسین وتی : مەبەستی بنەڕەتی لە دەستدرێژی فارسەکانو بەردەوامی ئەم دەستدرێژی‌یە دژی عیراق بۆ شکاندنی بزوتنەوەی بیناکاری‌و گەشەسەندنە لە وڵاتەکەماندا ، لەبەر ئەوە ئێمە وای دادەنێین پێداگرتن لەسەری بەرامبەر پێ داگرتنە لەسەر خۆڕاگرتن لە سەنگەرەکانی پێشەوەی جەنگ بۆ بەرگری لێ‌کردنی‌و بەرگری کردن لە بەهای مێژوویی و ئەنجامی بەکاروو ئەفسی .

بەڕێزی لە سەرۆکایەتی کردنی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی وەزیراندا پێری بەیانی رای‌گەیاند کە ویستمان تین‌وتاوی عیراقیەکان لەسەر کارکردن لە هەڵچوندا بێت تا گیانی بیناکاری بەردەوام بێت .. هەتا دەگاتە ئەو ڕۆژگارەی جۆری لەکارو خۆشویستنی‌و سووربون لە سەرکەو پێشبڕکێ لە سەر بەجێ‌هێنانی‌و بەجێ‌هێنانی ئەرکو ئەخشەکانی تایبەت دەبێت کارکردن لەماوەی ساڵێك‌و چوار مانگدا وای لێ‌هاتووە شان‌بەشانی ئەو گیانە دەڕوات کە جەنگی پیا دەڕوات .

سەرۆکی بەڕێز صدام حسین دەستی بۆ ئەوە کێشا کە کیانی زایونی بە هەموو ئوسلوبێك هەوڵ دەدات بۆ ئەوەی حاڵەتێ بە دەست بێنێ لەماوەیەوە بتوانێ ئەو بیناکاری‌یە تایبەتە بشکێنێ‌و زایۆنی ئیستا کار دەکات بە هاوکاری لەگەڵ حوکمڕاکانی تاران کە زووربەیان بەدەرجەی ئەساسی داردەستی زایونیەکان‌و ئەوانی ترن لە پێشیانەوە ئەمەریکا .

سەرۆکی بەڕێز وتی : پشت بە خوا سەرناکەون لەوەی گیانی مانەوی بشکێنین یان خاکی عیراق‌و شەرەفی عیراق‌و بیناکاری لە عیراقدا بشکێنن .

ئەنجومەن لە کۆبوونەوەکەیدا لە بودجەی گشتی‌و بەرنامەی وەبەرهێنان‌و شتومەك هێنان لە ساڵی داهاتوودا کۆڵیەوە .

لە کۆبوونەوەکەی ئەنجومەندا بەڕێزان عزة ابراهیم جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و طه محی‌الدین معروف جێگری سەرۆك کۆمارو طه یاسین ڕەمەزان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران‌و نعیم حداد سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانی‌و ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و شارەزاکان لە دەزگاو دامەزراوەکانی دەوڵەتدا ئامادە بوون .

هێزە دلێرەکانمان لێدانی توندتر ئاراستەی بنکەو مۆڵگاکانی دوژمنی ڕەگەزپەرست دەکەن

هیزە دلێرەکانی سوپای عیراقی ئازا ، بەردەوام لە لوتکەی سەرکەوتنندا وەستاون‌و شێرانە بەرگری لێ‌دەکەن‌و لێ‌هاتوانە دەچن بەگژ هەر جموجوڵێکی دوژمندا کە بەنیازی هەنگاونان بۆ بەجێ‌هێنانی چاوبرسیەتی خۆی بیکات .

لە ماوەی هەفتەی ڕابووردودا لە هەموو بەرەکانی شەڕدا ، هێزەکانمان لێدانی توندتریان ئاراستەی بنکەو مۆڵگاکانی دوژمن کردووەو زیانی ماڵو گیانی زۆری پێ‌گەیاندووەو سووریشە لەسەر ئەم هەڵویستەی هەتا دوژمن مل‌کەچ دەکات‌و باوەڕ بە مافی ڕەوامان دەهێنێ .

بەپێی بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکان ، زیانی دوژمن لەهەموو بەرەکانی جەنگ : سەروو ناوەڕاست‌و خواروو لە ماوەی هەفتەی ڕابووردودا بەم جۆرە بووە .

● ٢٥-١٢-١٩٨١ :

٥٨ کوژراوو پێنج لۆری‌و بنکەیەکی ساروخ‌و بنکەیەکی تەقمەنی .

● ٢٦-١٢-١٩٨١ :

٦٥ کوژراو پێنج لۆری‌و سێ تۆپ‌و دوو بنکەی تەقمەنی‌و پێنج ڕوانگە .

● ٢٧-١٢-١٩٨١ :

زیاتر لە ١٢٢ کوژراوو چوار لۆری‌و دوو بنکەی تەقمەنی‌و دوو ڕوانگە .

● ٢٨-١٢-١٩٨١ :

٥٤ کوژراوو چوار لۆری‌و دوو تۆپ‌و دوو بنکەی تەقمەنی .

● ٢٩-١٢-١٩٨١ :

زیاتر لە ١٥٤ کوژراوو سێ لۆری‌و دوو شەفڵ‌و دوو بنکەی تەقمەنی .

● ٣٠-١٢-١٩٨١ :

زیاتر لە ١٨٨ کوژراوو نۆ لۆری‌و بنکەیەکی تەقمەنی‌و دوو ڕوانگە .

ڕۆژنامەیەکی سەنگالی
عیراق لەسەر ڕێبازی سەرکەوتنی بەردەوام

داکار ... ئا.د.ع .. ڕۆژنامەی (السالی)ی سەنگالی دووپاتی کردەوە کە شۆڕشی (١٧)ی تەمووز ساڵی ١٩٦٨ وەرچەرخانێکی یەکجاری لە مێژووی عیراق پێك‌دێنێت بەجۆرێ کە گۆڕانە سیاسی‌و کۆمەڵایەتی‌یەکان وای لە عیراق کردوە کە بەرەبەرە ببێت بە دەوڵەتێکی نوێی سەربەخۆو ئازاد .

بڕوانە ل : ٧

کۆبوونەوەی ئەنجومەنی ناوەندی ڕێکخراوی ڕزگاریخوازی فەلەستین

کۆبوونەوەکانی ئەنجومەنی ناوەندی ڕێکخراوی ڕزگاریخوازی فەلەستین بەسەرۆکایەتی خالد الفاهوم سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانی فەلەستین‌و ئامادەبوونی یاسر عەرەفات سەرۆکی لیژنەی ڕاپەڕاندنی ڕێکخراوەی ڕزگاریخوازی فەلەستین‌و ژمارەیەك لەئەندامانی لیژنەی ڕاپەڕاندن‌و زۆربەی ئەندامانی ئەنجومەنی ناوەندی ، دەستی پێ‌کرد .

سەرچاوەیەکی لێپرسراو لە ئەنجومەنەکەدا ڕایگەیاند کە پێشاندانێك لەلایەن بەڕێز یاسر عەرەفات پێشکەش کراوە دەربارەی ئەنجامەکانی گەڕانەکەی ئەم دواییەی لە چەند وڵاتێکی عەرەبیدا . هەروەها باسێکی درێژیشی دەربارەی بارودۆخی ئێستای ناوچەکەی پێشکەش کرد.

هەمان سەرچاوە ڕایگەیاند کە ئەنجومەن لەدوای ئەمە باسی گۆڕانەکانی ئەم دواییە لە زەوی‌یەکانی عەرەبی داگیر کرودا دەکات لەبەر ڕۆشنایی ئەو گرتن‌و برینە دڕندانەی کە ڕژێمی زایۆنی دژی دانیشتوانی عەرەب لەوێدا ، ئەنجامی دەدات .

وتەی هاوکاری
بەبۆنەی کۆتایی ساڵی ١٩٨١ وە
کاروانی سەرکەوتنی بەردەوام

سبەینێ ، پێ‌دەنێینە یەکەم ڕۆژی ساڵی تازەوە ، ساڵی پار ١٩٨١ ، ڕابووردو وڵاتەکەمان‌و ناوچەکەو سەرجەمی دنیا لەم ساڵەدا ، چەندان ڕووداوی بەخۆیەوە دی ، ئەوەندەی هیزە سەربەستی خوازەکانی دنیا خەباتیان گەرم کرد لەپێناوی پتەوکردنی بەردی بناغەی پاشەڕۆژی بەختەوەر بۆ مرۆڤایەتی ، ئەوەندەش هیزەکانی ئیمپریالی‌و شەڕخوازان‌و دوژمنەکانی سەربەستی گەلان دڕندایەتیان توند کرد . بەڵام وەك ڕاستی میژوویی چەسپاو ، هەموو جار هیزی تاریکی بەرەو نوچدان دەچێ‌و ئەمەش بەهیوایی سەربەستی خوازان زیاتر بە پاشەڕۆژی ڕووناکتر پتەو دەکات .

لەسەرجەمی دنیادا ، گەلان : فەلەستین‌و گەلانی ئەفەریقاو ئەمەریکای لاتین خەباتیان دژی دەستەڵاتی چەوساندنەوەو زۆرداری ئیمپریالی بەتین‌تر کرد . گەلانی ئێران خەباتیان لەم‌ساڵدا پێی نایە قۆناغی ڕوو بەڕوو بوونی توند دژی تاقمە خوێن ڕێژە دواکەوتوەکەی خومەینی . لە لایەکی ترەوە هیزە ئیمپریالیەکانی لەپیلانی خۆیان دژبە سەربەستی گەلانی جیهانی‌و دەست خستنە کاروباریان نەوەستان دیارترین مەسەلە لەناوچەی عەرەبیدا ئەمساڵ مەسەلەی گەلی فەلەستین‌و شەڕی عیراق‌و ئێران بووە ، لەم ساڵەدا هیزەکانی دوژمن بە سەربەستی‌و ئازادی کە پشتیوانی دەولۆتکەی زایونیەکان دەکەن پیلانەکانیان لەڕێگای زیادکردنی یارمەتی چەتەکانی بیگن‌و خوشکردنی ئاگری شەڕی ناوخۆی لوبنانەوە ویستیان زیاتر گەمارۆی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی گەلی فەلەستین بدەن ، بەڵام گەلی فەلەستین وەرەی بەر نەداو زیاتر ئاگری خەباتی خۆشکردو هەنگاو بەهەنگاو زیاتر بەرەو سەرکەوتن دەچێ ، لەساڵی پاردا ڕەمزی خیانەتکاری لەناوچەی عەرەبیدا « سادات » سەری پانکرایەوە بەمە ئیمپریالی جیهانی و زایونیەکان توشی کۆست کەوتنێکی گەورەبوون‌و جاریکی کە سەلمایەوە لادان لەریزی گەل‌و خۆ فرۆشتن بە دوژمنەکانی پاشەڕۆژی ڕەشی بۆ ئەو خۆ فرۆشانە لەدوایە ، هەر ساڵی پار زایۆنیەکان جاریکی کە سەلماندیانەوە ، دوژمنی سەربەستی‌و ئازادی نەك هەر گەلی فەلەستین بەڵکو ئازادی‌و سەربەستی سەرجەمی نەتەوەی عەرەب بەتایبەتی‌و گەلانی ناوچەکە بەگشتی‌و پاسەوانی دەستەڵاتی ئیمپریالین لەناوچەکە شەڕی عیراق‌و ئێرانی بەهەل زانی و پەلاماری بردە سەر بنکە ئەتۆمیەکانی عیراق ، بەڵام ئەم کردەوە چەپەلەی زایونیەکان جەربەزەیی گەلی عیراقی نەلەقاندو زیاتر سووربوو لەسەر کارکردن بۆ بیناکاری پاشەڕۆژی ڕووناکتر بۆ خۆی .

لەڕووی ناوخۆوە ، گەلی عیراق ساڵی ١٩٨١ لە دوو لای زۆر گرنگەوە سەرکەتوانە جەنگی بۆ

بڕوانە ل : ٧

ئێران
وەفدێکی سوپای فارسەکان دەچێتە واشنتون بۆ چەك کڕین
خامنئی دان بە ئاژاوەی ناوخۆدا دەنێ
گرتنی ١٧٢ کەس و دۆزینەوەی چاپخانەی نهێنی و تەقەمەنی لە تاران

سەرکی ڕژێمی فارسەکان (علی خامنئی) دانی بەو ئاژاوەو گێرەشێوێنی‌یەدا ناوە کە لەم مانگانەی دواییدا لەتاران دروست بووە . ووتوبەتی ئەم ئاژاوانە بەشتێکی ئەوتۆ لێك نادەینەوەو ئەو ناکۆکی‌یەی لە نێوان مەلاکاندا هەیەو لە نێوان مەلاکان‌و پاسەوانەکانی خومەینی‌دا هەیە لە دەرەوەی تارانە . ئەم دان پیانانەش لە ڕۆژنامەی (اطلاعات) دا بڵاو کراوەتەوە ، لە دوای ئەوەی کە ڕژێمەکە چارەسەری ئەو ناکۆکی‌و ناتەواوی‌یانەی بۆ ناکرێ کە دەیانەوێ دەست بگەبەننە کاروباری حوکمەتی تاران .

لە لایەکی تریشەوە ڕژێمەکەی خومەینی ڕایگەیاندووە کە زۆریان گرتووە لە هێزە بەرهەڵستکارەکان بە تۆمەتی ئەوەی لایەنگیری (بنی صدر) دەکەن . ڕادیۆی تارانیش لە بەیاننامەیەکدا کە لە فەرماندەی پاسەوانەکانی خومەینی وەرگرتووە ڕایگەیاندووە کە (١٧٢) کەسیان لە شارەکانی

بڕوانە ل : ٧

کوشتنی ئەندامێکی ئەنجوومەنی شورای ئێران

ئاژانسی دەنگوباسی ئێران بڵاوی‌کردۆتەوە کە (محمد تقی بشارات) ی ئەندامی ئەنجومەنی شورای ئێران لە (سیمروم) لە

بڕوانە ل : ٧

ئەندامێکی لیژنەی مەرکەزی بزووتنەوەی فتح ، باسی پێوەندیی چەکدارانەی ڕژێمی ئێران و زایۆنی‌یەکان دەکات

بەڕێز خالید حەسەن ئەندامی لیژنەی مەرکەزی بزووتنەوەی (فتح) باسی پەیوەندیی چەکدارانەی نێوان ڕژێمی ئێران‌و زایۆنی‌یەکانی کردووە . ئەم هەواڵەش لە وتارێکدا هاتووە ڕۆژنامەی (الوطن)ی کوایتی بڵاوی کردۆتەوە . هەروەها بەڕێز خالید حەسن دژی ئەو پیلانە ڕۆشتوە کە بە یارمەتی ڕژێمی ئێران لە بەحرین هەوڵی بۆ دراو سەرنەکەوت . جگە لەمەش بەڕێز خالید حەسەن ووتوبەتی ، ئەگەر ئەو پیلانە سەری بگرتایە ئاژاوە تێکرای ناوچەکەی دەگرتەوە .

هێرشێکی چەکدارانەی شۆڕشگێڕانی ئەفریقیا بۆ سەر پۆلیسەکانی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی بریتۆریا

قسەکەرێك بە ناوی پۆلیسەکانی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی باشووری ئەفریقیا ڕایگەیاندووە ، یەکێك لە پیاوەکانیان فەوتاوەو چواریش بریندار بوون ، لە هێرشێکدا کە شۆڕشگێڕانی ئەفریقیا کردویانەتە سەر پۆلیسخانەیەك لە نزیك بریتۆریا . قسەکەرەکە ووتوبەتی شۆڕشگێڕەکان نارنجۆك‌و چەکی ئۆتۆماتیکی‌یان لە هێرشەکەیاندا بە کارهێناوە.

لێپرسراوانی بریتۆریاش ناوچەکان دەپشکنن تا ئەو شۆڕشگێڕە نەناسراوانە بدۆزنەوە . لەگەڵ ئەمەشدا لە ڕۆژانی دوایدا چەند هێرشێکی تریش کراوەو بووەتە هۆی برانی کارەبا لە (١٤) ی ئەم مانگەدا گەلێ مەکینەو کەرەسەی کارەباییش تێك‌شکێنراوە . کۆنگرەی نیشتمانی ئەفریقیاش لێپرسراوێتی خۆی لەو بارەیەوە ڕاگەیاندووە ،

زایۆنی دوژمن سەرلەنوێ ئەکشانەوەی لە جولان دووپات دەکاتەوە

زایۆنی دوژمن دووبارە ئەکشانەوەی لە بەرزاییەکانی داگیراوەکانی سوریا نوێ کردەوە کە ماوەیەك لەمەوپێشی لەم مانگەدا بڕیاری دەست بەسەرداگرتنی‌دابوو .

روفائیل ئیتان سەرۆکی ئەرکانی سوپای زایۆنی لە دوانێکیدا ، کە ڕۆژی دووشەممە لەڕادیۆی دوژمن بڵاوی کردەوە ، ڕوونی کردەوە کە پاش ماوەیەکی تر یاساکانی زایۆنی تەنانەت یاساکانی خزمەتی عەسکەری ئیلزامیش بەسەر هاونیشتمانە عەرەبەکان لەم بەرزاییانەدا جێ‌بەجێ دەکرێت .

هەروەها ئیتان دەستنیشانی کرد کە حکومەتەکەی خۆ

بڕوانە ل : ٧

چین دووبارە ئەمەریکا تاوانبار دەکاتەوە

چین ئەمەریکا تاوانبار کردووە لە بارەی کردەوەکانی‌یەوە ، کە یەکێکە لە دەوڵەتە گەورەکان‌و بەوجۆرەش ڕەفتار دەکات ! پەیامنێرێکی ئاژانسی دەنگوباسی چین لە واشنتۆن لە بارەی سیاسەتی دەرەوەی ئەمەریکاوە ڕایگەیاندووە کە سەرکەوتنی دبلۆماسیەتی ئەمەریکا لە سەر خۆ ڕاسنکردنەوەو زاڵ بوون بە سەر خراپی‌یەکانیدا ڕاوەستاوە. هەروەها پەیامنێرەکە دەڵێ : لە دوای تێکشکانی ئەمەریکا لە ڤێتنام‌و کەمبۆدیاو گەیشتنی سۆڤیەت بە ئەفغانستان . بەجۆرێکی تر ئەمەریکا سیاسەتی خۆی هەڵدەسەنگێنێ .

ئێستاش حوکومەتەکەی ڕۆناڵد ریگن خەریکە سەرلەنوێ سوپای ئەمەریکا چەکدار بکاتەوەو دژی سۆڤیەت ڕاوەستێ بە تایبەتی لە جیهانی سێ‌یەمدا. هەروەها پەیامنێرەکە ئەمەریکای تاوانبار کردووە کە لایەنی هەندێ وڵات دەگرێ‌و دژی ئەوانی

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

هەفتەی قادسیەی صدام

لە رۆژی ٢٣ی ئەم مانگەوە ، لە سەرتاپای وڵاتدا ، ئاهەنگەکانی هەفتەی قادسیەی صدام بەبۆنەی ماڵئاوایی لە ساڵی ١٩٨١و پێشوازی یادی ٦١ ساڵەی دامەزراندنی سوپای ئازامانو ساڵی نوێو سەرکەوتنە مەزنەکانی شۆڕشەکەمان دەستی پێ کردو تا رۆژی ٦ی کانوونی دووەم دەخایەنێت.

بەم بۆنەیەوە ، سەرەرای ئەو ئاهەنگو گۆڕانەی لە هەموو شارەکانی عیراقدا گێڕراو بەردەوامە لە بەغدای پایتەخت ئەم ئاهەنگانە لە لوتکەدا یەو بەردەوامە هەموو وەزارەتەکانو دامو دەزگاکانی دەوڵەتو رێکخراوە جەماوەری‌یەکان بەرنامەی تایبەتیان بەم بۆنەیەوە ئامادەکردوەو لە ٢٣ مانگەوە دەستی پێ کراوە .

● **وەزارەتی رۆشنبیریو راگەیاندن :**

ئەم وەزارەتە بەرنامەیەکی فراوانی ئامادە کردوەو هەموو دامو دەزگاکانی وەزارەتو یەکیتیو کۆمەڵە میللیو پیشەیەکانی گرتۆتەوە وەك کردنەوەی چەندان پیشانگاو دەرکردنی ژمارەی تایبەتی گۆڤارو رۆژنامەکانو بەستنی کۆڕی ئەدەبیو پێشکەش کردنی چەندان شانۆگەریو بڵاوکردنەوەی پۆستەری سیاسیو بەرنامەکانی رادیوو تەلەفزیون بە خەستی تەرخان کراون بۆ ئەم هەفتەیە .

رێکخراوە جەماوەریەکان، لاوانو قوتابیانو کریکارانو ئافرەتانو مامۆستایانو ئەندازیارانو پزیشکەکانو ئابوری زانەکانو کۆڕو کۆمەڵە رۆشنبیریو هونەریەکان بەرنامەی فراوانیان بۆ ئەم هەفتەیە داناوەو دەستیان کردوە بە جێ بەجێ کردنی . زانکۆکانی وڵات : بەغداو موستەنسریەو موسڵو بەسرەو صلاح‌الدین بەرنامەی رۆشنبیریان بەم بۆنەیەوە داناوە .

شایانی باسە بەرنامەکانی ئەم هەفتەیە دووپات کردنەوەی گیانی خۆراگرتنو بەردەوامی خەباتی بێ‌وچانی گەلی عیراقو سوپا مەردەکەیەتی بەرابەر سەرۆکی فەرماندە صدام حسین لە کاری بیناکاریو ئاوەدانیداو خۆراگرتنی مەردانە دژی چاوبرسیەتی فارسە رەگەزپەرستەکانو پاراستنی گیانی سەرکەوتن .

سەرۆکی ئەنجومەنی راپەراندنی ئۆتۆنۆمی کوردستان

ئاهەنگ گێڕانی بە بۆنەی هەفتەی قادسیەی صدام ،وە لە ناوچەی کوردستاندا دووپات کردنەوەی قوڵیو رەسەنایەتی یەکێتی نیشتمانیمانە

بەڕێز جمال حاجی شریف سەرۆکی ئەنجوومەنی راپەڕاندنی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان دووپاتی کردەوە کە ئاهەنگ گێڕان بە بۆنەی حەفتەی قادسیە صدامەوەو بەم جۆرە بە پیرهاتنە جەماوەرییەوە لە ناوچەی کوردستاندا دووپات کردنەوەی قووڵیو رەسەنایەتی یەکێتی نیشتمانیەانە .

لەگفتوگۆیەکدا سەبارەت بەو بەرنامە خەستەی دەزگا رەسمیو رێکخراوە جەماوەری‌یەکان بە بۆنەی هەفتەی ناوبراوەوە رێکیان خستووەو کە هەموو لایەکی ناوچەکەی گرتۆتەوەو لەپازدە رۆژ زیاتر ئەخایەنی وتی : سووربوونی جەماوەری کوردیمان بۆ بەخشینی تواناو بەخشش دەرئەبڕێ ، جا ئایا بەناردنی ئەو یارمەتی‌یە بێ بۆ بەرەکانی جەنگ بەو جەنگاوەرانەی کە هەرگیز تا سەرکەوتنی کۆتایی بەسەر فارسی دوژمندا کۆتاییان پێنایەو یاخود بۆ تەرخان کردنی ئەو وزانەی کە هەن بەشیوەیەکی مەزن بۆ راپەڕاندنی نەخشەو بەرنامەکانی گەشەسەندن .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی راپەراندن وتی هەروەها ئەم ئاهەنگ گێرانانە لە ناوەرۆکەکانیا نارەزایی گشتی جەماوەر دەرئەبڕێ سەبارەت بە تاوانەکانی رژێمی فارسی کەوا بەرامبەر بەکوشتنی بەدیل گیراوە عیراقی‌یەکان ئەیکاتو بەرامبەر .. تاوانی رژێمی ئێرانیو سوری‌یە لە تەقینەوەی بارەگای باڵوێزخانەکەماندا لە بیروت .

بەڕێز جمال حاج شریف وتی ئێمە بە پشتیوانی سەرکردایەتی حەکیمانەی سەرۆکمان تێکۆشەر صدام حسینو یەکێتی گەلەکەمان بە کوردو عەرەبو کەمایەتی‌یەکانی کەوە لەسەر ئەو بەرنامەیە ئەڕۆین کە سەرکردایەتیمان نەخشەی کێشاوەو هەرگیز نەزانو خۆفرۆشان ناتوانن کۆسپ بخەنە رێرەوی کاروانی سەرکەوتوومانەوەو ئێمە هەرچۆن ئێستا لەبەردەرگای رۆژهەڵاتی نیشتمانی عەرەبداین .

ئاهەنگەکانی هەفتەی قادسیەی صدام لە ناوچەی کوردستان

جەماوەری گەلە خەباتگێرەکەمان لە ئاهەنگەکانی حەفتەی قادسیەی پیرۆزی صدامدا بەردەوامەو جەماوەر لە چالاکیەکانیەوە کە رۆژی ٢٣-١٢-١٩٨١ دەستی پێ کردو تا شەشی مانگی ئاییندە ئەخایەنێ کە یادی دامەزراندنی سوپا دلێرەکەمانە دووپاتی ئەوەی کردۆتەوە کە هێزێکە بە یەك گرتنی لەگەڵ سەرکردایەتی حزبو شۆڕشدا لەسەروو هەموویانەوە بەڕێز سەرۆك صدام حسینو هێزە چەکدارە بەتواناکەمان کە وێنەی سەبەینێی پرشنگدار لە رێگەی پاڵەوانێتیو گیانبەخشینو سەرکەوتنەکانی یەك بەدوای یەکدا کە هەموو رۆژی وەدەستیان ئەهێنێ ئەکێشێ .

جەماوەرمان لە ئاهەنگ گێرانو زەماوەندو گورجوگۆڵی‌یە جۆربەجۆرەکانیدا خاباندنی دۆخی راپەراندنی مرۆڤایەتیو شارستانێتی دەرئەبڕێ کە سەرکردایەتی‌یە تێکۆشەرەکەمانو حزبە مەزنەکەمان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو شۆڕشە پێشرەوەکەی لەسەر رێگای دروست کردنی کۆمەڵدا دروستی کردووە .

هەولێر

لە هەولێر دەنگی نوێژکەران و لەخواپارانەوە بۆ دەست بەباڵ گرتنو پاراستنی سەرۆك صدام حسینو بۆ سەرکەوتن یارمەتی بدات بە بەرز ئەبووەوە . . هەروەها سەڵەوات لەسەر گیانی شەهیدە نەبەردەکانمان لەمزگەوتو کەنیسەکاندا لێدرا .

ئەنجومەنی میللی مەڵبەندی پارێزگاکە کۆڕێکی جەماوەری بەست بەڕێز یحی محمد رشید جاف پارێزگاری هەولێرو هاوڕێیان ئەمیندداری سەرکردایەتی شعبەی حزب لەپارێزگەکە ئامادەی بوون.

هاوڕێ مزهر مطنی ئەمینداری نهێنی سەرکرایەتی شعبەی هەولێر پیشانگایەکی پۆستەری سیاسی کردەوە کە بەڕێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەر لەپارێزگاکەدا درووستی کردبوو بریتی بوو لە (٢٥) تابلۆی جەنگی قادسیەی صدامو ئەم تابلۆیانەشی بەرهەمی هونەرمەند عبدالواحد مرجان بوون .

یەکێتیی گشتی نەقابەکانی کرێکاران لقی هەولێر کۆڕێکی بۆ کرێکارانی کەرتی کشتوکاڵی سۆشیالیست لەناحیەی خەبات رێکخست بۆ باسکردنی لایەنەکانی جەنگی قادسیەی صدامو دەوری جەماوەری کرێکاران تیایدا .

هەروەها سەرۆکی مەکتەبی رێکخستنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی سەر بەیەکێتیی گشتی ئافرەتانی عێراقو ئەندامانی مەکتەبی لقی هەولێر چوونەلای ئەو نەخۆشانەی لەنەخۆشخانەکاندا نوستوونو دیاری‌یان پێشکەش کردن .

لەلایەکی ترەوە لیژنەکانی ناوخۆی دەستەی لقەکانی یەکێتیی گشتی لاوانی عێراق لە پارێزگای هەولێردا چەند کۆڕێکی شیعری‌یان رێکخستو تیایاندا رێزیان لەسەرکردایەتی بەڕێز صدام حسینو پاڵەوانێتی‌یەکانی سوپای دلێرمانانا .

هەروەها رێکخراوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لەناحیەی قوشتەپە لەپارێزگای هەولێر ئاهەنگێکی رێکخستو شوناسنامەی شەرەفی ئەندامێتی شەهیدەکانی قادسیەی صدامی بەسەر خێزانی شەهیدەکان دابەش کرد .

سلێمانی

سەر لە بەیانی رۆژی ٢٣-١٢-١٩٨١ رەوتێکی نەوجەوانانو جەوان مێردان هاتە سەر شەقامو وێنەیەکی سەرەك صدام حسین‌یان هەڵگرتبوو بە شەقامەکانی شارەکەدا سرودی نیشتمانیو نەتەوەییان ئەوتوو ئەگێڕانو ئەم رەوتە لەبەردەمی بارەگای سەرکردایەتی شعبەی حزب لەسلێمانی وەستاو بەڕێز جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزگاری سلێمانیو ئەندامانی سەرکردایەتی هاوڕێیان ئەمینداری نهێنیو شعبەی حزب لەپارێزگاکەدا پێشوازیان کردن .

ڕێکخراوەی لاوان لەسلێمانیدا کۆڕێکی فراوانی رێکخستو تیایدا بەڕێز عادل رۆوف سەرۆکی رێکخراوی لاوانی سلێمانی باسی تاوانکاری‌یەکانی زایۆنی - ئێرانیو باری ئابووریی عێراق بەتایبەتی ناوچەی کوردستانو ئاستی جیهانی عێراق بەسەر کردایەتی سەرۆکی سەرکردە صدام حسینو کۆستکەوتنی ئابووریی ئێرانو باری ژیانی خەلکەکەی لەسایەی رژێمی خومەینی خوێنمژ ، کرد . لەکۆتاییشدا بەشداربووەکان نارەزای خۆیان بەرامبەر کوشتنی دیلە عێراقی‌یەکان لەلایەن رژێمی فارسی دوژمنەوە دەربری . لەلایەکی ترەوە لایەنە جۆراوجۆرەکانی رۆڵەکانی سلێمانی گەلێك شاییو هەڵپەرکێ میللی‌یان لە گۆڕەپانە گشتی‌یەکان رێکخستو خۆشحاڵی خۆیان بەرامبەر سەرکەوتنە گەورەکانی سوپای دلێرمان بەسەر فارسە رەگەزپەرستە - کان دەربری . هەروەها یەکێتی قوتابیانی کوردستانی چەند هەڵمەتێکی گەلکاری فراوانیان لەکارگەو دامەزراوە بەرهەمی‌یەکان پیشەیی‌یەکان رێکخستو قوتابیانی قوتابخانە ناوەندی‌یەکانو ئامادەیی‌یەکان بەشداریان تیاکرد بەئامانجی زیادکردنی بەرهەمو چاککردنی بۆ بەردەوام بوونی گیانی سەرکەوتن لەبەرەکانی جەنگو بەردەوام بوونی جێبەجێ کردنی پیلانی پەرەپێدانی نیشتمانیو نەتەوەیی لەووڵاتەکەماندا . لەلایەنی گۆرانیو سروودە نیشتمانی‌یەکانیش ئێستگە ناوخۆیی‌کانی دایرە رەسمی‌یەکانو رێکخراوە جەماوەریو پیشەیی‌یەکان بەدرێژایی رۆژ گۆرانی بڵاودەکەنەوە تا کۆتایی هاتنی حەفتەی قادسیەی صدامی پرۆز .

تەواوکردنی ٦٦ پرۆژەی خزمەتگوزاری و گەشەپێدان لە پارێزگای ناوچەی کوردستان

لە ماوەی ئەمساڵدا ئەمانەتی گشتی کاروباری ناوخۆی ئۆتۆنومی ناوچەی کوردستان لە ماوەی ئەمساڵدا هەژدە پرۆژەی هەمە چەشنەی لە ناوچەکەدا راپەڕانەوە کە چوار ملیۆنو ٣٦٨ هەزار دیناریان تێچووەو ئیستاش خەریکی جێبەجێکردنی ٤٨ پرۆژەی ترە کە شەش ملیۆنو ٢٨٤ هەزار دیناریان تێدەچێت .

سەرچاوەیەك لە ئەمانەتی ناوبراو رایگەیاند کە هەموو دەزگاکانی ئەمانەتەکە بە چالاکانە تەقەللای داوە بۆ راپەراندنی هەموو ئەو پرۆژانەی لە نەخشەی ئەمساڵدا دیاری کراون .

هەروەها رایگەیاند کە بێجگە لە پرۆژە تەواوبوەکان دەستکراوە بە کارکردن بۆ تەواوکردنی ٤٥ پرۆژەی تر کە دە ملیونو ٦٩٦ هەزار دیناریان تێدەچێت ئەمەش لە پرۆژە تەواوبوەکان

بروانە ل : ٧

کۆنگرەی یەکێتی قوتابیانی کوردستان لە هەولێر

سەرەتای هەفتەی رابووردو کاروباری کۆنگرەی ناوخۆیی یەکێتی قوتابیانی کوردستان لەژێر دروشمی (ئەنجامەکانی قادسیەی صدام توانای زیاترمان پێدەبەخشێ لە پێناوی سەرکەوتنی زانستی زیاتر داو پاراستنی گیانی سەربەستی)

بروانە ل : ٧

سێیەم کۆنگرەی ناوخۆیی یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عێراق لقی سلێمانی

لە ژێر دروشمی « با دەسکەوتەکانی قادسیەی صدام هەوێنی تواناو سووربوونمان بێ بەرەو سەرکەوتنی زانستیو پاراستنی گیانی سەرکەوتن » یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عێراق لقی سلێمانی سێیەم کۆنگرەی ناوخۆیی بەست .

بەڕێزان جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزگاری سلێمانیو د. نجم عبداللە عێراقی رازگری لقی سلێمانی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو هاوڕێ حامد کاظم رازگری نوسینگەی قوتابیانو لاوانی سەر بە لقو هەڤاڵ حسن حسین سەرۆکی یەکێتی قوتابیانی کوردستانو ئەندامی نوسینگەی سکرتاریەتی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عێراقو نوێنەرانی یەکێتیو رێکخراوە جەماوەریو پیشەیی‌یەکانو ژمارەیەکی زۆر لە میوانو ئەندامانی کۆنگرەکە ئامادە بوون .

سەرەتا کۆنگرە بە سرودی نیشتمانی کرایەوەو وەستان دەقیقەیەك بۆ گیانی شەهیدانی قادسیەی صدامو شەهیدانی بزوتنەوەی قوتابیان لە عێراقدا .

دوابەدوای ئەمە بەڕێز جعفر عبدالکریم بەرزنجی وتارێکی خوێندەوە کە لە سەرەتادا پیرۆزبایی لە قوتابیان کرد بە بۆنەی سەرکەوتنیان لە هەڵبژاردنداو بەستنی ئەم کۆنگرەیەیانو ئەوەی رون کردەوە کە ئا لەم کاتە ناسکەدا کۆنگرەکەیان دەبەسترێ کە ئیمپریالیزمو داردەستو چڵکاو خۆران هەمو توانایەکیان تەرخان کردووە بۆ بەربەست کردنی ئەو تەوژمە بەهێزەی شۆڕشی گەلی عێراقو وەستانی لە بەرەوپێشەوە چوون .

دوای ئەم بەڕێز هاوڕێ د. نجم عبداللە عێراقی وتارێکی خوێندەوە کە تیایدا دەوری قوتابیانو جوڵانەوەکەیانی بە سەرەتایەکی بڵاو بوونەوەی بیری شۆڕشگێڕێتی پارتی بەعسی دانا لەناو جەماوەرداو هاتە سەر بەستنی کۆنگرەی یەکەمی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عێراق لە سەردەمی قاسمدا لە کۆلێژی پزیشکی .

هەروەها دەوری ئیمپریالیزمو نۆکەرانی دەرخست لە هێنانە پێشەوەی کۆسپو تەگەرە لە رێی پێشکەوتنی شۆڕشەکەمانداو داوای لە قوتابیان کرد کە زیاتر هەوڵو کۆششی بدەن بۆ وەدەست هێنانی پلەی زانستی بەرزو دواجار بۆ سەرخستنی خەباتی بێ‌وچانی گەلەکەمان بە کوردو عەرەبی‌یەوەو سەرخستنی خەباتی داوای سەرکەوتنی بۆ کردن .

دوا بەدوای ئەمە وتاری نوسینگەی قوتابیانو لاوانی لقی سلێمانی لە لایەن هاوڕێ حامد کاظم وە خوێندیەوە کە دڵسۆزی زۆر بەوردی گرنگی دانی سەرکردایەتی حزبو شۆڕشی شی کردەوە بە جەماوەری قوتابیان لە بەرز کردنەوەی هوشیاریو ئاستی زانیاریو رامیاریان، ئەمەشی لەو بڕوایەوە کە قوتابیانو لاوان کۆڵەکەی پاشە رۆژی ئەم وڵاتو نەتەوەیەن .

وتاری نوسینگەی سکرتاریەتی یەکێتی قوتابیانی کوردستان لە لایەن هەڤاڵ (حسن حسین)ەوە پێشکەش کرا ، کە تیایدا بەراوردی دەوری چەپەلی رژێمی فارسی کرد کە چۆن هەرچی جێگای زانستو خوێندنە دایخستوونو یان کردوینە تاریکستانو بە درندانە چۆتەگیانی رۆڵەکانی گەلانی ئێرانی ، وە لە عێراقی

بروانە ل : ٧

حەوتەمین کۆنگرەی کشتوکاڵ لە سلێمانی

● **نووسینگەی سلیمانی :**

بە چاودێری بەڕێز پارێزگاری سلێمانیو لە ژێر دروشمی (نەتەوەیەك زیاتر لەوەی بەرهەم دەهێنێ بخواتو کەمتر لەوە بدروێتەوە چاندویەتی خێری لێ نابینرێ)

بۆ ماوەی (٣) رۆژ حەوتەمین کۆنگرەی ساڵانەی کشتوکاڵ شاری سلێمانی گێڕرا .

کردنەوەی کۆنگرەکەش بە وتارێکی بەڕێز جعفر عبدالکریم بەرزنجی سەرۆکی ئەنجومەنی کشتوکاڵی پارێزگا لە هۆڵی کارگەی جگەرەی سلێمانی دەست پێ کراو تیایدا وتی لە کاتێکا سوپای دلێرمان رۆژبەرۆژ لە جەنگی رەوامانداا ، جەنگی قادسیەی صدام سەرکەوتنی نوێ وەدەست دەهێنێت دەتوانین کەرتی کشتوکاڵ بە یەکێك لە کۆڵەکەکانی پاراستنی گیانی ئەو سەرکەوتنانە داینێین . . . لێرەشەوە پەنجەی بۆ باری ئابوری ئێستای وڵاتەکەمان کێشاو ئەوەی دووپات کردەوە کە دۆخی ئەم جەنگەمان هیچ چەشنە ئاراوو بارێکی نائاسایی لەم رووەوە نەخستوەتەوە .

پاشان لە لایەن هاوڕێ حامد کاظم لێپرسراوی نوسینگەی جوتیارانی سلێمانی وتارێکی سەر خوێندرایەوە شایانی باسە لەکاتی کردنەوەی کۆنگرەکەشدا هاوڕێ دکتۆر نجم عبداللە العراقی ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لقی سلێمانی لەگەڵ جێگری ئەمینداری گشتی کاروباری کشتوکاڵو نوێنەری وەزارەت ئامادە بوون .

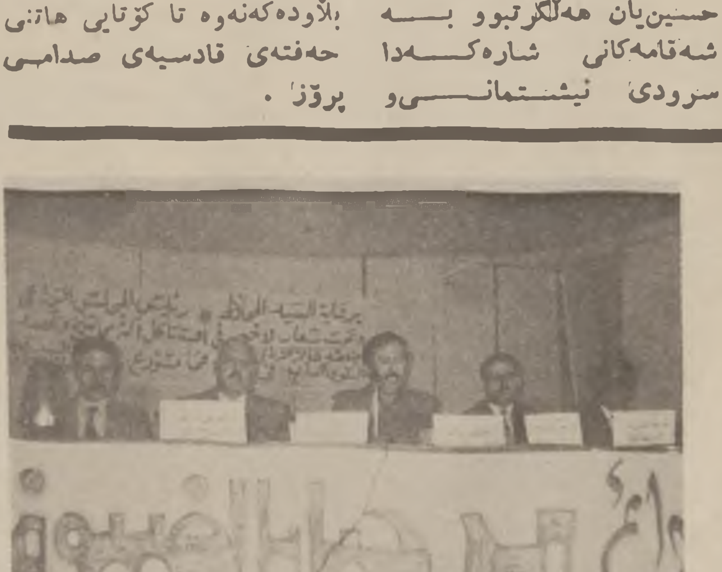

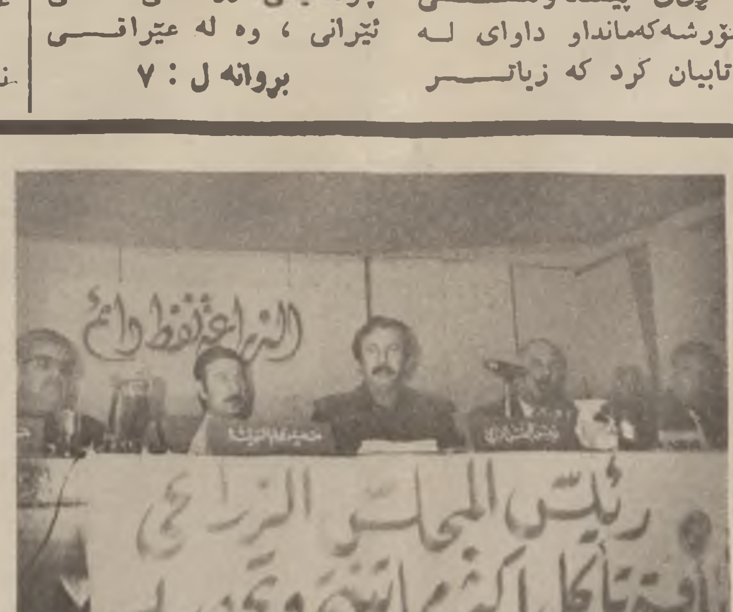

دوابەدوای ئەو دوو وتارەش دەست کرا بە خوێندنەوەو لێکۆڵینەوەو دەربڕینی باری سەرنج دەربارەی هەردوو راپۆرتو نەخشەی ساڵانەی دەزگای گشتی کشتوکاڵو چارەسەرکردنی کشتوکاڵ لەگەڵ دەزگای گشتی کشتوکاڵی شارەزوور ، ئەمەش ماوەی (٣) رۆژی خایاندو لە کۆتاییدا کۆنگرەکە چەند راسپاردەو بڕیاری خۆی تۆمار کرد **شایانی باسە لە کۆتاییدا هاوبەشانی کۆنگرە بروسکە- یەکیان بۆ سەرۆکی فەرماندە صدام حسین نارد کە تیایدا زۆر بە توندی بەربەرچی ئەو تاوانانەی رژێمی تارانیان کرد سەبارەت بە کوشتنی دیلەکانی سوپای دلێرمان.. هەروەها بە توند ئەم دەست درێژی‌یەی دوایی رژێمی فارسەکانیان رەت کردەوە کە کردویانەتە سەر باڵوێزخانەی وڵاتمان لە بیروت .**

شیعرشتێکی پیرۆزە

شاعیرانیش نەوێت ڕێژی ڕاستەقینەی دنیان

وەرگێرانی : صلاح شوان

شیعر چییە ؟ شاعیر کێیە ؟ شیعر چی پەیوەندییەکی بە پێشبینیو « پیغەمبەرایەوە » هەیە ؟ ئایا جیاوازی لە نێوان شیعرو پەخشانو شیعرو مێژوودا هەیە ؟ ئایا شیعری ڕاستەقینە هەیە بەبێ تاقیکردنەوەیەکی ژیانیانە؟ دیالێکتیکی شیعر ڕووبەڕوی دیالێکتیکی دیالێکتیك ، واتە دیالیکتیکی پەیوەندیو سەرئەنجامە ڕۆژانەییەکان چییە ؟ شیعر چی پەیوەندییەکی بە هونەرەکانی ترەوە هەیەو تا چی ڕادەیەك ئەم شاعیر یان ئەوی‌تر دەتوانێت دەورێك لە ئاراستە کردنی مێژوو و چارەنووسی گیانیەروەرانەی ئەو مێژووەدا ببینێت ؟ نرخی شارستانییانەی شیعر چییەو کێن ئەو شاعیرانەی بە هێزو بە کردەوە مەزنن ؟

بۆ ئەم پرسیارە جەوهەرییانە ، وەلامی جەوهەرییانە لەو سیپارە پەنجا لاپەڕەییەی شاعیری ئینگلیزی «شیلی» (١٧٩٢ – ١٨٢٢)دا دەبینینەوە ئەویش لە وتارە بەناوبانگەکەیدا کە بە ناونیشانی «بەرگرییەك لە شیعر» نووسیویەتی .

ئەم وتارەی «شیلی» کە لە ساڵی ١٨٢١ دا نووسیویەتی ، واتە پێش خنکانی بە ساڵێك ، کە ئەکاتە زیاتر لە سەدەونیوێك تا ئیستایش هەر هاوچەرخانەو نوێخوازانەیە بەو تیشکدانەوەو گەشانەو پێشبینیانەی کە دەربارەی شیعری ڕاستەقینە وتوویەتی ، چونکە وتەی جەوهەرییانەی شاعیرێکە دەربارەی جەوهەری شیعر . ئەو جەوهەرەی کە جگە لە شاعیرەکان خۆیان کەسی‌تر نە بەراستی تێیدەگاتو نەیش بە تەواوی هەستی پێدەکات . هەر وەکو « نۆڤالیس »ی ئەڵەمانی ، کە هاوچەرخی «شیلی» بووە ، لە بڕگەیەکی «نیشانە»کەیدا دەربارەی شیعرو تاقیکردنەوەی شیعری ، ڕاستی کردووە ، کە دەڵێت ، « شیعر لە ناخماندا واتایەکی تایبەتیی – دەنگدانەوەیەکی شیعرییانەی هەیە . شیعر بە تەواوی شتێکی تاقەکەسانەیە ، بۆیە نە باس‌دەکرێتو نە دەستنیشان دەکرێت . ئەو کەسەی خۆی لە خۆیەوە نەزانێت شیعر چییەو هەستی پێنەکات هەرگیز ناتوانێت باری سەرنجێکی لەسەر پێکبهێنێت ... »

ئەو «وتارە» لەڕووی مێژوویشەوە بەشی یەکی ئەو بەرهەمەیە کە «شیلی» نیازی وابوو بەربەرچی ئەو هەوڵە ڕەخنەییەی پێبداتەوە کە « تۆماس لاف پیکۆك » (١٧٨٥ – ١٨٦٦) ڕۆمانووسی ئەوسای ئینگلیزی دەربارەی شیعر نووسی بوویو تێیدا نوقلانەی مەرگی شیعرو کۆتاییهاتنی لێدەدا !؟! چونکە وەکو «پیکۆك» بۆوی دەچوو شیعر گوایە دەوری خۆی لە منداڵیی دنیادا بینیوەو ئیتر پێویستە ڕێگای بابەتی زیاتر بەکەڵكو کاریگەرتر لە تەمەنی پێگەیشتووانەی جیهاندا بدات .

«شیلی»یش لە بەربەرچو بەرگرییەکەیدا لە شیعر پشت بەو وتەیەی «جۆن لۆك» (١٦٣٢–١٧٠٤)ی فەیلەسووفی ئینگلیزی دەبەستێت کە دەڵێت پێویستە «بلیمەتی» لە «حوکمدان» جودا بکرێتەوە ، واتە خەیاڵو ئەقڵ ، بە پێی زمانی دیالیکتیکی لێك جودا بکرێنەوە ، کە ئەوەیش وتەیەکە تارادەیەکی دوور پاڵدەدات بە ئەفلاتوونیستی نوێو بیروباوەڕە ڕەستانەییەکانەوە . بەڵام با بزانین «شیلی» چی دەڵێتو چۆن بەرگری لە شیعر دەکات .

لە سەرەتادا بەوە دەست پێدەکات کە ئەقڵو خەیاڵ لێك جودا بەوە دەکاتەوەو دەری دەخات کە ئەقڵ ئەو فیکرەیە کە لەو پەیوەندییانە ورد دەبێتەوە کە باری سەرنجێك بە یەکێکی ترەوە دەبەستێتەوەو جیاوازییەکان لێك جودا دەکاتەوە ، بەڵام خەیاڵ بایەخ بە وێنەگرتنی لێکچووەکانو چوونیەکەکان لە نێوان شتەکاندا دەدا . ئەقڵ بۆ خەیاڵ وەکو مەکینە وایە بۆ کارکەو وەکو لەش وایە بۆ گیان . بۆ جەوهەریش وەکو سێبەرێکی ڕاگوزار وایە . بەمەیش دەتوانین بەفراوانکردنەوەی ئەم واتەیە شیعر واپێبناسێنێ کە « دەربڕینی خەیاڵە » ، چونکە لە هەمان ئەو کاتەدا دروستبووە کە مرۆڤی چاوگەی هەڵبژاردەی شیعری تیا لەدایکبووە . هەر مرۆڤیش ئەو چاوگەیەیە کە هەستو سۆزە ناوخۆیی‌و دەرەوەییەکانی تێداو لەسەر کۆدەبێتەوەو ئاوازی چوونیەكو پێکەوەگونجاوی لێوە دێتە کایەوە کە بریتییە لە دەربڕینەکانی ناوەوەی ناخ بە هۆی دەنگی زمانیانەوە کە ئەویش هەر کەرەستەی دەربڕینی ئادەمیزادانەیە ، بەڵام ئەم دەبڕینانە هەروا بەرووتی نامێننەوە بەڵکو پۆشاکی مەجاز دەپۆشن بۆ ئەوەی لەزەتی شیعرییانە ببەخشن . چونکە یەکەم ئامانجی ئەم دەربڕینانە ئەوەیە پەردە لەسەر پەیوەندییە شاردراوەکانی نێوان شتەکان هەڵبماڵن . بەمەیش زمانی شیعرییانە بەواتە ڕوونەکەی ، ئەو زمانەیە کە بەردەوام داهێنانی بلیمەتانەی زمان دووبارە دەکاتەوە ، ئەوەیش بەدەربازبوون لە نامۆیەتی‌و تووشی نامۆیی کردن. ئەگینا ئەو زمانە دەبێت بە ئالەتێکی ساردوسڕو توانای لێك‌تێگەیشتن‌و دەربڕین‌و وێنەگرتنی ئەو جوولانەوەو هەنگاوانەی نامێنێت کە سروشت لە شتەکانی جیهاندا نەخشاندوویانە ، هەروەکو «لۆرد باکۆن » بۆی دەچێت .

بەم واتەیەش شیعر بەر لە گشت شتێك جگەرگۆشەی منداڵییە ، منداڵیش لێرەدا مەبەست منداڵیی کۆمەڵە کە گشت نووسەرێك تیایدا بەبێ ئەوەی بەدەستی خۆی بێت شاعیرە ، چونکە زمانەکەی خۆی لەخۆیدا شیعریشە .

« شیلی » دەڵێت : «شاعیر ئەو کەسەیە کە دەتوانێت هەقو جوانی بگرێت . بۆیە شاعیران تەنیا ئەوانە نین کە شیعر دەنووسن‌و بەس ، بەڵکو هەر ئەوانیشن کە – ڕێژیم –و ڕێکوپێکی دەردەبڕن‌و دەخەنەروو کە ئەوەیش دژی ئاژاوەو بێسەرەوبەرەییە . شاعیران نەك هەر زماننووسو دانەری مۆسیقاو سەماو ئەندازیارین ، نەك هەر پەیکەرتاش‌و وێنەکێشن ، بەڵکو لەهەمان کاتیشدا نەریت ڕێژیشن‌و ئەو کەسانەیشن کە کۆمەڵگا شارستانییەکان دادەمەزرێنن . شاعیران داهێنەرانی هونەرەکانی ژیانن‌و ، هەر ئەوانیشن کە هەندێك لە شتەکانی جوانی‌و چاکە لە جەوهەری ئاین نزیك دەکەنەوە » .

« شیلی » پەیوەندیی شیعر بەپێغەمبەرایەتی‌و شاعیران بە پێغەمبەرانەوە ڕوون دەکاتەوەو دەڵێت :

من دووپاتی ناکەمەوە کە شاعیران پێغەمبەرن بەواتە « بلح »ەکەی ئەو وشەیە ، یان دەتوانن پێش‌وەخت سیمای گیان‌ببینن ، چونکە ئەمە خۆهەڵنانێکی بەهەڵەدا چوانەیەو دەیەوێت شیعر بکات بەسیفەتێك لە سیفاتەکانی پێغەمبەرایەتی لەجیاتی ئەوەی پێغەمبەرایەتی بکات بەسیفەتێك لە سیفەتەکانی شیعر ، بەڵام شاعیر ئەو کەسەیە کە بەشدارە لە هەمیشەیی‌و لە گشتی بێکۆتاییدا . زمان‌و ڕەنگ‌و شێوەو ، نەریتە کۆمەڵایەتی‌و شارستانی‌و ئاینییەکانیش لەوە زیاترنین کە هەندێك کەرەستە بن لەو کەرەستانەی شیعر بەکاریان دەهێنێت‌و سروشیان لێوەردەگرێت . چونکە شیعر ، بەواتە جەڕاوەکەی ئەو وشەیە ، ئەوەیە کە « ڕێکخستنەکان » لە زمانداو بە تایبەتیش زمانی شیعری دەردەبڕێت ، ئەم ڕێکخستنی‌و پێکەوە گونجاندنانەیش لەو توانا بەرزە دایان دەهێنێت کە عەرشێکی شاردراوەی لە ناو دڵی سروشتی نەبینراوی مرۆڤدا هەیە . بەمەیش شیعر پێکەموکووڕی‌ترین‌و ئاشناترین دەربڕینی خودی توانا شیعرییەکە خۆیەتی . لە هەمان کاتیشدا « زمانەکەی‌ترە »– زمانی شاعیرانە ، ئەوانەی هەمیشە لە دەربڕینێکی بە ئاوازە دەگەڕێن کە بەبێ ئەوەیش شیعر هەرگیز نابێت بە شیعر .

« شیلی » لەوەیش ئاگادارمان دەکاتەوە کە ئەم ئاوازە ، یان ئەم ئاوازە زمانییە ، هەرگیز واناگەیەنێت بچینە ریزی قاڵبی شیعری کلاسییەوە ، یان ئەوەی لە لای خۆمان شیعری «بەوەزن‌و قافیە»ی پێدەوترێت . بەڵکو پێویستە شاعیر شیعری بەئیقاع دابهێنێت ... گشت شاعیرێکی مەزنیش پێویستە بە پشت‌بەستن بەوانەی پێش خۆی‌و لە شارەزایی خۆیەوە لە ئیقاع شێوەی تایبەتی خۆی دابهێنێت .

بەڵام جیاکردنەوەی شاعیر لە پەخشاننووس‌و شیعر لە پەخشان بەڕای «شیلی» هەڵەیەکی هەر تێجگارگەورەیە ، بەڵگەیش بۆ نموونە ئەفلاتوونەکە لە گفتوگۆکانیدا بەر لە گشت شتێك شاعیرە ، چونکە وێنەکانی ڕێکوپێك‌و پاراون‌و ، زمانەکەی بە ئاوازەو ، شێوە داستان ئاساو لیریکی‌و درامییەکانی بەرداوەو ، دەستی کردووە بە گەڕان لە «شێوەیەکی‌تر » لە دەربڕینداو ، ئیقاع‌و ئاوازی کردووە بە گیانی بیروباوەڕی وەهادا کە بەر لە خۆی هیچ شێوەو کردارێکی نەبووە . ئەم ئەفلاتوونە شاعیرە لەبەر ئەوەی لە زمانەکەیرا بۆشایی ئیقاعییانەی وای « داهێناوە » کە جۆرەها لێدانەکانی دڵی شێوەی دەربڕینەکەی خستووەتە ڕوو ، ئەو شێوەیەی کە دەنگدانەوەی مۆسیقایەکی هەمیشەیی دەچێت .

لەم چوارچێوەیەدا شیعر دەبێت بە وێنەیەکی زیندوو دەربارەی ژیان بەڕاستییە نمرەکەی دەربڕدرابێت‌و بەمەیش جیاوازییە گەورەکەی نێوان شیعرو مێژوو دەردەکەوێت ، چونکە مێژوو کۆکردنەوەی ئەو ڕووداوانەن کە جگە لە پەیوەندیی جێگاوکات‌و بۆنەو هۆو ئەنجام هیچ پەیوەندییەکی تر پێکیانەوە نابەستێتەوە ، بەڵام شیعر داهێنانی ئەو کردارانەیە کە لەگەڵ ئەو شێوە نەگۆڕاوانەی سروشتی ئادەمیزاددا تەبا دەبن کە لە خودی داهێنەرەکەدا .

پێکرێن کە ئەمیش هەر وێنەیەکی گشت ئەقڵەکانی‌ترە . «شیلی» دەڵێت :

«مێژووی چەند ڕووداوێك ئەو ئاوێنەیەکە کە ئەوەی پێویستە جوان بێت لێڵی‌دەکاتو دەیشێوێنێت . بەڵام شیعر ئەو ئاوێنەیەیە کە شێواوەکانیش جوان دەکات » .

● ماویەتی ●

هەڵبژاردە لە ئەدەبی جەنگ

ئەی هورەی خاك و عەشق

دێم بۆ لاتو ...
دێن بۆ لاتو ...
وەك عاشقی دڵخۆش لەبەر ڕووناکی خۆردا ..
وەك چڵە دەرەختی جوانی‌و ...
تۆش دێیتە لامان ...
ڕووناکیت ، تاریکی ڕاو دەنێت ..
دەمان بینیتو ..
دەتبینین ..
تۆ لە نێمەیتو لە خۆمان لێمان نزیك تری ..
لە دڵدا دەخەویت ..
خەونی هەموو منداڵەکانیت ..
دەنگی هەموو پیاوەکانیت ..
هەموومان عاشقی
خاکو
وشەو ..
گولین ..
دەنگی خۆم لەلای تۆ دەبیستم ..
شیعرەکانم لەلای تۆو ..
شیری دەستم هێزی لەتۆوەیە ..
هەموو ئەمانەت تیا دەبینم ..
ئەی باڵای عەشق
ئەی هورەی خاکو ...
ڕەگ ...
بارووی نان ..
ژیان بە تۆوە شیرینە ..
لەگەڵ تۆدا هەموو وشەکان
گەشانەوە ....
هەموو ڕێگامان گرتەبەر
تا لەگەڵ تیشکی ڕۆژدا بڕۆین .

○ شیعری : عبدالرزاق توفیق ○

لە ئافسانەکانی گەلانی ئاسیاوە : ——— لە ئەدەبی ڤیتنامەوە

بەرگدرووو شاگردەکەی

وەرگێر لە ڕووسییەوە
دکتور کاوس قەفتان

بەرگدروویەك شاگردێکی منالی هەبوو ، ناوی بەوە دەرنەکردبوو بەرگدروویەکی زۆر باش بێت ، بەڵام هەمووان ئەوەیان ئەزانی پیاوێکی زۆرخۆری بەخیل بوو . دووی ئەدا کە لەگەڵ شاگردەکەیدا ئەچوونە ماڵێك یان هەر شوێنێك بۆ بەرگدروون ، دوو قاپ پلاویان بۆ ئەهێنان ، قاپە گەورەکەیان بۆ وەستاو قاپە بچووکەکەشیان بۆ شاگردە منداڵەکە . شاگردە منالەکە بەوەدا نەئەگەیشت دەست بۆ قاپەکەیی درێژ بکات ، وەستاکەیی خێرا پڕیی پیا ئەکردوو ئەیخستە بەردەمی خۆیی‌و خێراش بە خاوەن ماڵەکەیی ئەووت :

– سۆن نانی نیوەڕۆیی خواردووە ، بەڵام من ، لە دوێنێ ئێوارەوە هیچم نەخواردووە – هەر خەریکی دروون بووم – .

هەمووجار ، بچوونایە هەر شوێنێك ، ئەمە دووبارە ئەبۆوە . سۆنی تورپەسەر بە سکی برسی ئەگەڕایەوەو وەستاکەش وورگی بە خواردنی دوو پڕ کردبوو . سۆن لە وزەیدا نەما ، تاقەتی لەوە چوو هەموو جارێك بە سکی برسی‌یەوە بگەڕێتەوە . لەبەر ئەوە بڕیاریدا ، دەرسێکی مامۆستاکەیی دابدات .

ڕۆژێك فەرمان درا بە بەرگدرووەکە ، کراسێکی جووانی نایابی ڕازاوە بۆ ماندارین بدورێت (ماندارین بە مانایی گەورەیی وولات دێت – وەکیر) کە ڕۆژیی پراوەکردن هات وەستاو لەگەڵ شاگردە منالەکەیی چوون بۆ کۆشکی ماندارین . کە خزمەتکارەکە چاوی پێیان کەوت ، ووتی : فەرموون بچن بۆ مووبەق‌و لەوێ شت بخۆن : (خواردەمەنێکی خۆ وولاتی‌یە لە برنج‌و شەکر لێ ئەنرێت) . وەستا خێرا هاتە قسەو ووتی :

– نەختێك لەمەوپێش سۆن نانی نیوەڕۆیی خوارد ، منیش لە دوێنێ ئێوارەوە نانم نەخوواردووە – هەر خەریکی دروون بووم –

ئەمەی ووت‌و دەرزییەکەی بەگۆشەیەکدا چەقان‌و ڕایی کردە مووبەق . سۆنی برسیش ئەوە نەبوو لە داخا دەست نەکا بە گریان ، لەوانە بوو بەڕاستی بداتە پڕمەی گریان ، بەڵام ئەوەبوو لەو کاتەدا ماندارین بە وێدا تێپەڕی . ماندارین پرسی :

– وەستاکەت لە کوێیە ؟

منالەکە هەناسەیەکی قووڵی بەزەحمەتەوە هەڵکێشاو ووتی :

– وەستا بەدبەختو برسیەکەم وا لە مووبەق شت ئەخوات .

– بۆچی ناوی بەدبەختی لێ ئەنێیت ؟

– گوایە نازانی وەستاکەم هەموو هەفتەیەك فێ ئەیگرێت ؟ کەفێش گرتی ئیتر هەموو ئەو قوماشانە ئەدڕێت کە بۆ دروون بۆیان هێناوە . بەوەی باشە من زوو بێ ئەزانم کەی فێیەکەیی بۆ دێت !

– ئەمە چۆن ئەزانی ؟

– ڕێ‌وشوێنی تایبەتی باور پێکراوم هەیە . کە وەستاکەم نەك ، یەك قاپ ، بەڵکو دوو قاپ پلاویی خوارد – ئەوە مانایی ئەوەیە دەردەکە نزیکە . کە پاشی خواردن‌و تێر بوونیش کەوتە دەست هێنان بەسەر ئەو گۆشەیەیی لەسەریی دائەنیشێت ، ئیتر پاشی ماوەیەکی کورت دەردەکە ئەیگرێت‌و فێی لێ دێت‌و ئەکەوێتە پارچە پارچە کردنی قوماشەکان .

– ئەم نەخۆشی‌بە زۆر درێژە ئەکێشێت ؟ ماندارین بە ترسەوە پرسی .

– نەخێر ، ئەوەندە بەسە بیست جار بە بەدارخەیزەران بنی پێی سووربکرێتەوە ، ئیتر فێیەکەی ئەڕوات‌و چاك ئەبێتەوە .

سۆن هەر کە ئەمەیی بێ ئەوەی بێڵی کەس چاوی لێبێت دەستی برد دەرزییەکە لە گۆشەکە دەرهێنا ، ئەو لە گۆشەکە دەرهێنا ، ئەو دەرزی‌بەیی ماوەیەك لەوەوبەر مامۆستاکەیی پیا چەقان . لەم کاتەدا بەرگدروو لە مووبەقەکەوە هات‌و کە چاوی بە ماندارین کەوت لە بەردەمیدا نووشتایەوەو ووتی :

– گەورەم سوپاسێکی بێ‌پایانتان ئەکەم ، قەت لە ژیانمداو لە هیچ شوێنێك پلاوی وەها بەتام‌و بەلەزەتم نەخواردووە .

ماندارین پرسی :

– چەند قاپت خوارد ؟

– گەورەم دوو قاپم خوارد . دوو قاپی تەواو . وەستایی سەرو دڵ خۆش بەم جۆرە وەلامی دایەوە .

دووایی کە لەسەر گۆشەکە دانیشت ، دەستی برد دەرزییەکە هەڵگرێت ، بەڵام دەرزییەکە لە شوێنی خۆی نەبوو . ئەوسا بە دەستی کەوتە گەڕان‌و پشکنینی گۆشەکە .

ماندارین هاواری لە خزمەتکارەکانی کرد :

– بیگرن . دەبی خێرا دەستی بگرن ، نەوەك ئەو قوماشە ئاوریشمە نایابەم بدڕێنێ .

هەر ئەوەندەیی خزمەتکارەکان فەرمانی ئاغاکەیان بەجێ هێنا ، ماندارین ڕوویی‌کردە سۆن‌و ووتی :

– دەی هەستەو چارەیی بکە . وەستاکەت ئەو دار مەیزەرانە بیست جار بنی پێی بە ڕووتی بکوتە .

سۆن بێ ئەوەی وورتەی لێوە بێت ، پەوپەڕی دڵخۆشی‌یەوە فەرمانەکەی بەجێ هێنا .

– لەبەرچی ؟ لەبەرچی جەناتبان فەرمانی سزادانم ئەدەن ؟

بەرگدرووەکە ئەمەی بەهاوارو پرسیارەوە ووت . ماندارین وەلامی دایەوە :

– تا خێرا ڕزگارت بێت لە نەخۆشی‌یەکەت .

– نەخۆشی چی ؟ من قەت نەخۆش نەبووم ! من نەخۆش نیم !

– چۆن نەخۆش نیت ؟ ئەوەتا شاگردەکەت ئەڵێ : هەموو هەفتەیەك فێ ئەتگرێت ... !

وەشتاکە کە ئەمەی بیست ، سۆنی لە پشت ملەوە گرت‌و زریکانی :

– هەی بێ ئابڕوو ، چۆن ئەوەت بە دەمدا دێت بە شێت ناوم بهێنی ؟

– گوایە ڕاست نی‌یە ؟ سۆن ووتی . هەر خۆت سەیرکەو ڕاستی‌یەکەی بڵێ . هەموو جار کە من برسیمە تۆ ئەڵێی نانی خواردووەو تێرە .

ئەگەر یەکێك ئەقڵی تەواو بێت بە برسی ئەڵێ تێر ؟ هەر شێت پیاوی تێر ؟ هەر شێت پیاوی برسی بە تێر ناو ئەبات . هەر شێت درۆی وای لێ‌ئەوەشێتەوە .

ئیتر لەوساوە وەستاکە توخنی برنجەکەی سۆن نەکەوت .

Institut kurde de Paris

شانۆیی ئاسکەو

تیشکی رووناك لە شانۆیی کوردیدا

لە ١١–١٢–١٩٨١وە بۆ ١٨–٢–١٩٨١و لە وەرزی رۆشنبیریی ئەمجارەی کۆمەڵەی رۆشنبیری کوردیدا لە بەغداو لە سەر شانۆی کۆمەڵە ، شانۆیی « ئاسك » پێشکەش کراو جەماوەرێکی زۆری خەڵك بینیان ...

« ئاسك » شانۆییەکی شیعریە مامۆستا شێرکۆ بێکەس نووسیویەتی و هونەرمەند کەریم عوسمان دەری هێنابوو . . . شانۆییەکە لە پێنج تابلۆدایەو (کەلەپوور بناغەی دروستبوونیەتی و لە کلاورۆژنەی بەیتە میللی یەکانەوە تیشکی وەرگرتوە) . . . داستانی گوندێ کەو ئاسکێکی موبارەکی تیایە .. .. خەڵکی دێ وا سەیری ئاسکە موبارەك دەکەن ... خێرو خۆشی و پیت و بەرەکەتی دێ کەیان لە چاوی ئاسکە موبارەکەوەیە.. لەو دێیەدا کوێخای خۆپەرست هەیەو مام وسوی دنیا دیدەو پیرۆتی شوانی عاشق و خاوەری جوان و نازدار ... پیرۆت شوانکاری حەوت ساڵە بۆ کوێخا دەکات و بەرامبەر بەمە کوێخا لە سەر دەستی مەلای دێدا بەڵێنی ئەوەی داوە خاوەری بداتێ .. پیرۆت و خاوەر – بێجگە لە مام وسوو – دیارترین خەڵکی دێن لە چاوی ئاسکە موبارەکدا خۆیان و هەموو دێ دەبینن ..

لە گەڵ ئەو ئیمکانیەتە هونەری یە گرانانەی بۆ خستنە سەر شانۆیێ بەرهەمێکی وا پێویستین ، بەڵام کەریم عوسمان ، هونەرمەندانەو بە تەقەللایەکی زۆر بەڵام کەرەستەی ساکارو ئاسان ، توانی ئەم شانۆییە وەك کارێکی هونەری زۆر سەرکەوتوانە پێشکەش بکات و بۆ ئەمە شایانی پیرۆزباییە . هەرچەندە کەریم هاتووەو مۆنتاجی هەندێ تابلۆی شانۆییەکەی کردوە ، کە هەندێکیان بە مەبەستی هونەری و سەرکەوتن کردویەتی «وەك دیمەنەکانی تابلۆی پێنجەم » بەڵام هەندێکی تریان لە رووی دەستکورتی هونەری و کەمی کادیری شانۆییەوەو وەك کۆرسەکان و دەنگەکان و .. هتد » ... بەڵام ئەمانە هەمووی لە سەرکەوتوبی تێکرایی تەقەللاکەی خۆی و ئەو هونەرمەندانەی کەم نەکردەوە

که ئەم کارە جوانەیان پێشکەش کرد .

ئەکتەرەکان :

ئەوانەی دەورەکانیان دەبینی برێتی بوون لە کۆمەڵی قوتابی خوێندنگاو پەیمانگای هونەرەجوانەکان و کۆلێجەکانی تری زانکۆی بەغداو بەم جۆرە

●●

(حسن علی – پیروت ، فاروق رفیق – مام وسوو ، پەیمان علی – خاوەر ، سمیرە مجید – کوێخا ژن ، دانا رؤوف – پیربال ، دلاوەر قەرەداخی – حیکایەت خوان ، ئاسۆ ستار – مەمەند ، ئاکۆ ستار – زۆراب ، جمال عمرو ئازاد یونس ، کۆرس ، محمد عزیز – سەرقەتارچی محمود غریب ، رێبوار ، خدیجە یاسین و رزگار احمد ، محمود غریب و ضیاء حجاز – خەڵکی ئاوایی) .

●●

حسن علی – پیرۆت و پەیمان علی – خاوەر ، حمە علی – سوارە ،

پێویستیان بە هەڵسەنگاندنەوەیەکی تر نیە وەك ئەکتەری لێهاتوو هونەرمەند چونکە لە چەند شانۆییەکی تردا ئەم توانا هونەری یەیان سەلماندوەو وەك ئەکتەری بەسەلیقەی دڵسۆز بۆ ئەو کارە هونەری یەی پێی هەڵدەستن لەم شانۆیەشدا خۆیان نواند . بەڵام ئەو هونەرمەندانەی چاوم پێیان کەوت و سەرنجی زۆربەی زۆری بینەرانیان راکیشاو شایانی پیرۆزبایی بوون و بە هۆیانەوە دەتوانرێ هیوا بە پاشەرۆژی شانۆی کوردی گەشی بێ :

● **فاروق رفیق – مام وسوو :**

هونەرمەندانە شەخسیەتی ئەو پیاوە دنیادیدەو خاوەن تاقی کردنەوە لادێیە کوردەی نواند کە شایانی رێزە .

● **کریم حەمە مصطفی :**

زۆر راستگۆیانە کوێخایەتی دەکرد ... دیمەن بە دیمەنی شانۆییەکە لە گەڵیا سەرنجم دەدا ، تەمسیل کردنی پێوە دیار نەبوو ..

● **هەردوو منداڵی بەهرەدار « ئاسۆو ئاکۆ ستار »** شایانی ئەو هەموو چەپڵەرێزانە بوون کە بینەران وەك رێز پێشکەشیان کردن .. . هەموو خوشك و برایانی تری شانۆییەکە « ئەکتەر »و کارگێرانی هونەری شایانی ماچی خۆشەویستی و هونەرمەندانەن و بەرەو بەرهەمی چاکترو پاشەرۆژی گەشتری شانۆیی کوردی ...

– بەهرە –

دیدەنی یەکی محمد عارفی هونەرمەند لە هەشتەم پیشانگای دا

وەکو لە مەوبەر بڵاومان کردەوە هەشتەم پیشانگای هونەرمەندی نیگارکێش محمد عارف لە هۆڵی (الرواق) بوو لە بەغدا . لە دیدەنی پیشانگاکەدا دەستەی نووسەرانی رۆژنامەی هاوکاری پێی خۆشبوو ئەم گفتوگۆ کورتە تومار بکاو پێشکەشی خوێندەواران و هونەردۆستانی بکات .

پ : تۆ وەك هونەرمەندێکی واقیعی ناسراوی ، بەڵام شتی (ذاتی)و تایبەتیش لەم پیشانگایەدا دەبینین ، لە نێوان واقیعیەت و ذاتیەت

چۆن سەیری بەرهەمەکانت دەکەی ؟

● هیچ جۆرە جیاوازی یەك نابینم لە نێوان ذاتیەتی خۆم و ئەو واقیعی یەتەی پێشکەشم کردووە ، چونکە ذاتیەتی خۆم لە رێگای ئەم واقیعەوە دۆزیوەتەوە ، بە شێوەیەکی کورت و پڕ ماناتر ، ئەم (٥٠) تابلۆیەی کە پێشکەشم کردووە برێتی یە لە هەڵبژاردەی تەنیا دیمەنی (سروشت) لە گەشتێکدا کە نزیکەی (٢٠) ساڵی خایاندووە ، ئەمەش هەوڵدانێکە بۆ دۆزینەوەی خۆم لە رێگای ئەو شتانەی کە لە دەرەوەی خۆمن .

پ : چۆن ئەم پیشانگایەی خۆت هەڵدەسەنگێنی ؟

● سەرنجی یەکەم وێنەیەکی ئەوتۆ پێشکەش بینەر دەکا کە جیاوازی یەکی زۆر هەیە لە نێوان قۆناغەکانی پێشانم و ئەم پیشانگایەدا ، بەڵام ئەو کەسەی کە بە ووردیی سەیری ئەم دیمەنانە . بکا لە زۆر شتدا رەگ و ریشەی قۆناغەکانی پێشانمی بۆ روون دەبێتەوە . بەڵام دەربارەبای نرخ پێدانی تایبەتی خۆم بۆ ئەم پێشانگایە ، ئەمە بینەران بریار دەدەن .

پ : وەکو هونەرمەندێك، ئاخۆ تا ئێستا سوودت لە شیعر وەرگرتووە ؟ چون سەیری پێوەندیی نێوان هەردووکیان دەکەی ؟

● پرۆژەیەکی گەورەم هەیە لەو بارەیەوە ، (٢٥) ساڵ لەمەوبەر ، دەستم دایە مەم وزین ، (١٠) تابلۆم لە رووداوەکانی مەم وزین هەڵبژاردووە ، بە ئاواتەوەم رۆژێك بتوانم لەو تابلۆیانەدا شتێك بە بەرهەم بێنم ، پێم وایە ئەو ئێشەش (٥) ساڵ زیاتری دەوێ .

– سوپاس –

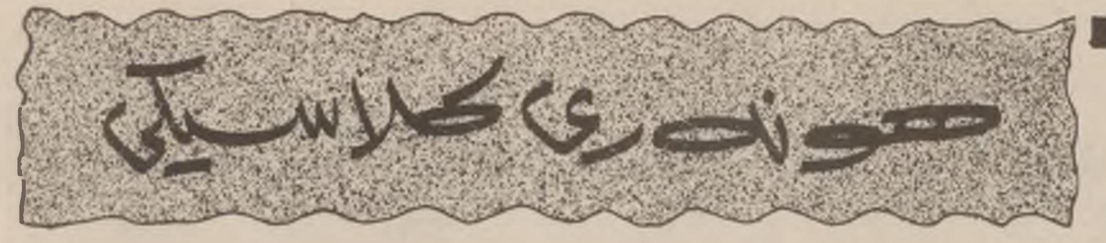

هونەری کلاسیکی

لە سینەمای ژاپۆنیدا

بیرورایەکی گشتی هەبوو بەرامبەر سینەمای ژاپۆنی لە ساڵەکانی « ١٩٥١ » دا ، ئەویش ئەوەبوو کە ستۆدیۆکانی ژاپۆن چەند فلیمێکی زۆر کەمیان بەرهەم دەهێنا .. ئەویش بۆنو بەرامەیەکی خۆیی و ناوچەیی لێوەدەهات .. ئەم بیرەش نەگۆڕدرا هەتا فلیمی «ڕاشومون » لە فێستڤالی بوندوقیەی جیهانی خەڵاتی یەکەمی وەرگرت ..

دەرهێنەری ئەم فلیمەش «ئەکیرا کیراساوا» بوو کە بەکەڵە دەرهێنەری سینەمای ژاپۆن دادەنرێت.

لەسەردەمی شەڕی جیهانی دووەمدا کۆمەڵە فلیمێکی عاتیفی و تەقلیدی پیشان دەدران چونکە سینەمای ئەمریکی دەستی بەسەر بازاڕی سینەمای ئەوێدا گرتبوو .. بەڵام دوای شەڕی جیهانی دووەم و دوای ئەوەی « هیرۆشیماو ناکازاکی » بەدوو بۆمبا ئەتۆی یەکە خاپوور بوون ..

سینەمای ژاپۆن گۆڕانێکی تەواوی بەسەر داهات وەك چۆن سینەمای ئیتالی بەسەری داهات .. سینەمایی یەکان لە ژاپۆن کەوتنە خۆیان و هاتن تەنگ و چەڵەمەی گەلەکەی خۆیان بە چەند فلیمێك و دەربڕی .. دەرهێنەرەکان شێوەو تەکنیکێکی نوێیان تێدا بەکارهێنا . بۆ نموونە لەم فلیمانەدا « وێنە پیسەکە » ی دەرهێنەر « تۆیۆدا » و فلیمی « گولە گەنمێ » ی دەرهێنەر « ئیمای » و فلیمی « ڕاشومون » بەتەواوەتی سینەمای ژاپۆنی لە شێوەدا خۆی لە سینەمای ئەمریکی جیاکردەوەو هەنگاوەکانی و شێوەی مۆنتاژو دەرهێنانیان جوێ کردەوە . هەرچەندە فلیمی « ڕاشومون » یەکەم فلیمی مەزنی یان نییە ، بەڵام یەکەم فلیمە کە رێزێکی جیهانی لێنرێ ..

جوانی فلیمەکەو رێك و پێکی لایەنی هونەری و دیمەنەکانی سەدەی هەشتەم و بەهێنەری چیرۆکەکە وای لە تەماشاکەری رۆژئاوا کرد کە سەری سوڕبمێنێ و چاوی بە قوتابخانەیەکی نوێ بکەوێت لە سینەمادا.

فلیمی ژاپۆنی لەدوای ئەو گۆڕانەی کە باسم کرد بەرە بەرە لە میهرەجانەکاندا خۆی کردەوە جێگای بوو بە قوتابخانەیەکی سەربەخۆ ، لە سیفاتە تایبەتی یەکانی سینەمای ژاپۆن ئەوەبوو کە بینەری بانگ نەئەکرد بۆئەوەی دوای پاڵەوانی فلیمەکە بکەون و لاسایی جل و بەرگ و شێوەی تژی و ئەم شتانە بکەنەوە لە ژیانی رۆژانەیاندا یان بەهۆی چەند فێلێکی سینەمایی یەوە تەماشاکەر تووشی دڵ گوشین و دەروون ئالۆزیی دەبێت . بەڵکو تەماشاکەری رووبەڕووی چەند راستی یەك دەکردەوەو قسەی لەگەڵ عەقڵ و وێژدانی دا دەکرد..

هەروەها لە لایەنی تەکنیکەوە . . کامیرا بەرامبەر چەند وێنەیەکی کلاسیکی دادەنرا کە رەسەنایەتی وێنەکێشانی لە ژاپۆن دەردەخست..

هەروەها نواندنی ئەکتەرەکانیش لە هەڵس و کەوت و تەقالیدو هەڵوێستە ئاینی یەکانەوە وەردەگیرا .. جوڵانەوەشیان لە « شانۆی کابوکی » بەوە وەردەگرت کە توندترین شانۆیە لە چیندا ..

دەمەوێ باسێکی کورتی فلیمی « ڕاشومون » بۆ خوێنەری بەڕێز روون کەمەوە بۆئەوەی بە تەواوەتی لە جۆری چیرۆك و تەکنیکی فلیمەکە بکات . . بابەتی فلیمەکە لە چۆنێتی راستی دا کۆدەبێتەوە .. پاڵەوانانی فلیمەکە چوار کەسن و پەیوەندی یان بە شەرەف شکاندنی ئافرەتێکەوەو کوشتنی مێروەکەیەوە هەیە ..

کارەکتەرەکان هەریەکە بە جۆرێك باسی کوشتنەکە دەگێڕێتەوە کە وەك چۆن خۆی دیوێتی .. کامێراش هەر کارەکتەرەو دیمەنی رووداوەکە بەجۆرێك نیشان دەدا کە جیاواز بێت لەوی تریان . . کاتێ کارەکتەرەکان دەدوێن رووی دەکەنە کامیراو رووبەڕووی کامیراکە لەسەر بینەر پێویستە کە خۆی بڕیاری ئەوە بدات کامیان راستگۆن و بەراستی چیرۆکەکە دەگێڕنەوە .

لە لایەنی دیکۆریشەوە ئەو وێنە کلاسیکی یانەی باسم کرد بوو بووە « باك راوەند »ی فلیمەکەو هەڵس و کەوتی ئەکتەرەکانیش بەو شێوەیە بوو کە باسم کرد ..

هەروەها فلیمی « دەرگاوانی جەهەننەم »یش یەکێکە فلیمە ژاپۆنیە گرنگەکان کە چیرۆکەکەی رووداوێکی زۆر راستەو لە سەدەی دوانزەهەمدا ڕوویداوە ..

پاڵەوانی فلیمە کە سەربازێکەو جوانی ئافرەتێك کە جارێك سەربازەکە لە مردن رزگار دەکات ، وای لێدەکات ، وای لێدەکات دوای بکەوێت و داوا لە ئافرەتەکە بکات ببێتە هاوسەری ، هەتا ئەگەر ئەم ئافرەتە مێردیشی هەبێت.. بەڵام هەڵەشەیی و پەلەکردنی ئەبێتە هۆی مردنی ئافرەتەکە ..

ئینجا سەربازەکە پەشیمان دەبێتەوەو داوا لە مێردی ئافرەتەکە دەکات کە بیکوژێ چونکە ئەو بۆتە هۆی مردنی ژنەکەی . . بەڵام مێردی ئافرەتەکە ڕازی نابێت و بەجۆری دێنێت . . لە کۆتایی فلیمەکەدا پاڵەوانەکە دەبینین بەرەو دەرگای ، «پەرستگای کیوتۆ » دەڕوات بۆئەوەی پاشماوەی تەمەنی لەوێدا وەك رەبەنێك بەسەر بەرێت .

ئەم فلیمە یەکەم فلیمی ژاپۆنی رەنگاو رەنگ بوو ، بەکارهێنانی رەنگ لەم فلیمەدا نرخێکی تایبەتی درامی پێ گەیاند .

بەم جۆرە بلیمەتی و مەزنی « کیراساواو تیۆداو ئیمای» مان بۆ دەردەکەوێت کە چۆن توانیان کەلەپووری گەلەکەیان لە فلیمەکانیاندا رەنگ پێبدەوەو دەنگی تایبەتی خۆیان و پیرۆزی هونەرەکەیان بە هەموو ئەوروپاو گەلانی جیهان ناساند ..

وەرگێڕانی لە عەرەبی یەوە :

محمد علی حسن

ئارەزوو

● **نۆقە محی‌الدین علی**

کە ساڵی ١٩٦١ لە کەرکوك لە دایك بووە ، لە نامەیەکدا باسی ئەوەی کردووە چۆن سەرەتا ئارەزووی لە مۆسیقا بووە ، بەهۆی پەسندکردن و دڵفراوانی باوکی و دەست لە پشتدانی مامۆستا (حسن جاف) توانیویەتی کەمانچە لێدان فێر ببێت ، پاشانیش ئەکۆردیۆن ، عود ، گیتاریش فێربووە .

● ئێستا لە تیپە مۆسیقایی یەکانی شاری کەرکوکدا وەکو تیپی مەڵبەندی لاوان و تیپی ئەڤینی رۆژاوایی بەشداری دەکات .

● قوتابی ی دوا پۆلی ئامادەیی یەو ئاواتە خوازە قوتابخانە تەواو بکات ، لە پاڵ ئەوەشدا خزمەتی هونەری کوردی بکات .

Institut kurde de Paris

بەڕێوەبەری گشتی دەزگای چاندن و چاککردنی توتن :

● هەنگاوی باش بۆ زیادکردنی بەرهەمی توتن و چاککردنی جۆرەکانی
● مەڵبەندو ٢١ ئیستگەی کشتوکاڵی تایبەتی بۆ توتن

● توتن ، بەرهەمێکی گرنگ و سەرەکی ناوچەی کوردستانەو ، ژمارەیەکی زۆری خەڵکی لادێکانمان خەریکی چاندنین و ، پێی دەژین ، لە هەمان کاتدا توتن بە سامانێکی بەنرخی وڵاتمان دەژمێردرێ و پرۆگرامی تایبەتی بۆ پێشخستن و چاککردنی جۆرەکانی دانراوەو ، دەزگایەکی تایبەتیش بۆ ئەم مەبەستە دامەزراوە پێی دەڵێن (دەزگای گشتی چاندن و چاککردنی توتن)و سەر بە ئەمانەتی گشتی بەڕێوەبردنی کشتوکاڵ و چارەسەرکردنی ناوچەی کوردستانە .

بۆ ئەدەی زیاتر شارەزایی لە کاروباری چالاکییەکانی ئەم دەزگایە پەیدا کەین و ، ئەرکەکانی بۆ خوێنەرانی بەڕێز یەکالا بکەینەوە ، چاومان بە مامۆستا (جمیل عبداللطیف) بەڕێوەبەری گشتی دەزگاکە کەوت و لەو بارەیەوە وتی :

– توتن بەرهەمێکی هەرە گرنگی ناوچەی کوردستانە ، بیست هەزار خێزانی جوتیار خەریکی چاندنین و ، پانایی (٦٠٠٠٠) دۆنم لە زەویوزاری ناوچە شاخاوییەکان بۆ ئەم مەبەستە بەکار دەهێنرێ .

ئەم دەزگایەی ئێمەش لە ساڵی ١٩٧٩دا دروستبوو ، سەر بە ئەمانەتی گشتی کشتوکاڵ و چارەسەرکردنی کشتوکاڵی ناوچەی کوردستانە . . ئامانجی ئەم دەزگایە پێشخستن و زیادکردنی بەرهەمی توتنەو ، سێ مەڵبەندمان لە سلێمانی و هەولێرو دهۆک هەیەو ، هەریەک لەم مەڵبەندانە چەند ئێستگەیەکی کشتوکاڵی ژمارەیان دەگاتە ٢١ ئیستگە ، هەروەها لە قەزای (هندیە)ش لە پارێزگای کەربەلا کێڵگەیەکی توتنی (نەرگیلە) مان هەیە .

● ئەرکەکانی سەرشانتان تا چ رادەیەک جێبەجێ کردوە ؟

– دەزگاکەمان توانیویەتی ئەم چالاکییانەی خوارەوە بنوێنێ :

١ – دەیەها کێڵگەی تاقیکردنەوەی تایبەتیمان دامەزراندوە بۆ هەڵبژاردنی چاکترین جۆری توتن و زیادکردنی بەرهەم و چاککردنی جۆرەکانی .

٢ – دۆزینەوەی چاکترین شێوەی چاندن و ئاودان و پاراستنی لە نەخۆشی و زیندەواری زیانبەخش و بەکارهێنانی تەکنۆلۆژیای تازەو ، لەم رووەوە توانیمان کە توتنی دێم بەجۆرێکی باش وەبەرهەم بێنین ، بێگومان ئەمە دەبێتە هۆی ئەوەی لەو زەویانەی کە ئاوی کەمە توتن وەبەرهەم بهێنرێ و بە تێچوونێکی کەمیش .

٣ – بۆمان دەرکەوت کە دەتوانین توتنی (فرجینی) لە عیراقدا بچێنین و ، کارێکی وا بکەین ئیتر لە دەرەوە نەکڕدرێ ، چونکە هەموو دەیزانین کە ئەم توتنە لە دەرەوە بۆ کارگەکانی جگەرە دەکڕدرا ، پێویستە ئەوەش بڵێم کە بەرهەمی یەک دۆنمی ئەم توتنە دووجار لە توتنی خۆماڵی زیاترە

٤ – دامەزراندنی موختەبەری مەرکەزی لە سلێمانی و هەولێر . .

٥ – لێک جیاکردنەوەی ئەو شوێن و ناوچانەی کە بەپێی جۆری توتن دەس دەدەن .

● باشە بەرامبەر برا جوتیارەکان چیتان کردوە ؟

تایبەتیان پێوەبەستراوەو ، – لەو ناوچانەی کە پێویستە جۆری تایبەتی توتن وەبەرهەم بهێنرێت شتڵە توتنمان بەسەر برا جوتیارەکاندا دابەش کردوە ، هەروەها بەردەوام سەردانی برا توتنەوانەکان دەکەین و ، هەوڵمان داوە هەموو جۆرە خزمەتگوزاری – یەکیان پێشکەش بکەین ، وەکو فێرکردنی شێوەی چاندنی پێشکەوتوو ، چارەسەرکردنی نەخۆشی و زیندەواری زیانبەخش کە تووشی توتن دەبێت ، دابەشکردنی پەینی کیماوی بەخۆڕایی بەسەر ئەو توتنەوانانەی کە جۆری تازەی توتن ئەڕوێنین و ، بڵاوکردنەوەی پەرتووک و پۆستەر بەزمانی کوردی ، ڕێکستنی کۆڕی تایبەت بە باسکردنی چاندنی توتن لەئیستگەی تەلەفزیۆنەوەو ، دابەشکردنی سنووقی داگرتنی توتن بە خۆڕایی .

● باشە مامۆستا لە رووی بەرهەم و پیشەسازی توتنەوە چیتان کردوە ، تا چ رادەیەک سوودتان لە تەکنۆلۆژیای نوێ بینیوە ؟

– هەتا ساڵی ١٩٧٢ بەرهەمی ساڵانەی توتن (١٢) هەزار تەن بو ، کارگەکانی جگەرەش پێویستیان بە (٨) هەزار تەن بوو ، ئەو دواکەی دەفرۆشرایە وڵاتانی دەرەوە ، کەچی لە ساڵی ١٩٧٤ دا بەرهەم هاتە خوارەوە تا گەیشتە (٤٢٠٠) تەن ، بەرەبەرە دیسانەوە بەرهەم بەرەو بەرزبوونەوە رۆیشت تا گەیشتە (٩٥٠٠) تەن لە ساڵی رابوردوودا ، ئێستاش لە هەوڵێکی بەردەوامداین بۆ ئەوەی بەرهەمی توتنی وڵاتمان بگەیەنینەوە ئەو رادەیەی کە بەشی پێویستی هەموو کارگەکانمان بکات .

لە رووی بەکارهێنانی تەکنۆلۆژیای نوێوە ، توانیمان تا رادەیەکی باش ئیشنی دەست لە چاندن و وەبەرهەم هێنانی توتندا کەم بکەینەوە ، بۆ ئەم مەبەستە ، ئامێری چاندنی شتڵە توتنمان هێناوەو ، هەروەها ئامێری وشککردنەوەی توتن و رستەلێدانی گەڵای توتن .. هەروەها چەندین خولی مەشق‌کردنمان بۆ فەرمانبەرانی دەزگاکەمان کردۆتەوە ، بۆ زیاتر شارەزا بوونیان و پەرەسەندنی ئاستی زانستییان و ، پەیوەندیمان لەگەڵ گەلێ ڕێکخراوی زانستی جیهانیدا بەستوە ، ئەوانەی پەیوەندیان بە توتنەوە هەیە ، وەکو ڕێکخراوی کوریستای جیهانیو ، ئەم دەزگایەمان ئێستا بەئەندام لەو ڕێکخراوەدا وەرگیراوە ..

● لە کۆتاییدا پێویستە ئەوەش بڵێین کە مامۆستا جمیل عبداللطیف یەکێکە لە پسپۆڕەکانی چاندن و چاککردنی توتن و دبلۆمی پسپۆری پێنج ساڵ پاشی ئامادەیی هەیە ، جگە لەبەشداربوونی لەچەندین دەورەی تایبەت بە توتنەوە لە ئەفەریقیاو هیندستان و ئەمریکاو هەروەها بکالوریۆسی لە یاساشدا هەیە .

عبدالوهاب تالەبانی
نووسینگەی هەولێر

خاتوو پەیمان خالص:

یەکێتی ئافرەتان دەوری باڵای هەیە لە وریاکردنەوەی کۆمەڵی ئافرەتاندا

● لە بارەگای یەکێتی ئافرەتانی هەولێر ، چاومان بە بەڕێز (پەیمان خالص)ی سەرۆکی یەکێتی ئافرەتانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و سەرۆکی لقی هەولێر کەوت و داوامان لێ کرد کە بیروڕای خۆی دەربارەی جەنگی ڕەوای وڵاتەکەمان دژی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران و ، ئەو سەردانەی لەم دواییەدا بۆ بەرەکانی جەنگ کردیان دەربڕێ ، لە وەڵامدا وتی :

– یەکێتی ئافرەتان دەورێکی باڵای هەبووە و هەیە لە وریا کردنەوەی کۆمەڵانی ئافرەتانی ناوچەی کوردستان و ، ڕوون کردنەوەی مانی ڕەوای گەلی عیراقمان لەو جەنگەیدا کە دژی ڕژێمی فاشیستی خومەینی دەیکات . ویستوومانە هەمیشە ئەو ڕاستییە ڕوون بکەینەوە کە گەلەکەمان بە سەرۆکایەتی ڕۆڵەی تێکۆشەری کاک صدام حسین لە سەر هەقەو ، هیچ کاتێ ئێمە شەڕەنگێز نەبووین ، بەڵکو ئەو حوکمڕانە نەقام و نەزانانەی ئێران شەڕیان پێ فرۆشتین و ، ویستیان خاکی پیرۆزمان داگیربکەن و ، بەردەوام بن لە سەر داگیرکردنی ئەو خاک و ئاوەی لەمەوپێش خستبویانە ژێر ڕکێفیانەوە .

ئێمە دڵنیاین لەوەی کە گەل و سوپای ئازای عیراق بە سەرۆکایەتی هەڤاڵی خەباتگێر صدام حسین ، سەرکەوتنی گەورەمان بۆ وەدەس دەهێنن و دەرسێکی وای ئەو حوکمڕانە گێلانەی دەدەن کە هەرگیز لە بیریان نەچێتەوە . ئێمە بڕەی سەرکەوتنمان لە لێوی هەموو سەربازان و ئەفسەرانی هێڵەکانی پێشەوەی جەنگدا بینی ، لەو سەردانەیدا کە بۆ ناوچەکانی سەرپێڵی زەهاوو قەسری شیرین کردمان ، بە چاوی خۆمان دیمان کە چۆن ڕۆڵە ئازاکانی عیراق ، سەربازانی کوردو عەرەب شان بەشانی یەکتری لە سەنگەری شەرەف و کەرامەتدا خاکی شیرینی عیراقمان دەپارێزن .. لەگەڵ ئەو پاڵەوانانەدا دانیشتین و دیاریمان پێشکەشی کردن و سڵاوی گەرمی کەس و کاری هاووڵاتیانی خۆبانمان پێ گەیاندن ...

خاتوو خەولە بەکر:

ئافرەتان هاوبەشی فراوانی جەنگی «قادسیەی صدام» یان کردووە

● دوایی بەڕێز خەولە بەکر جێگری سەرۆکی لقی هەولێرو لێپرسراوی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن وتی :

– وا شازدە مانگ بەسەر جەنگی ڕەوامانەدا دژی فارسە ڕەگەزپەرستەکانی ئێران ڕادەبووری و ، لەم ماوەیەدا گەل و سوپای دلێری عیراقمان بەرزترین نموونەی ئازایەتی و نیشتمان پەروەری و خۆفیداکردنی نواندوەو ، گەورەترین سەرکەوتنی وەدەستهێناوە ، تێپەڕبوونی ئەم ماوەیە بەسەر ئەم جەنگەدا چەند ڕاستییەک دەخەنە روو ، وەکو پتەوی بەرەی ناوخۆمان و یەکێتی ڕیزەکانی گەلە مەزنەکەمان و ، کۆبوونەوەی لە دەوری سەرکردایەتی بە بلیمەتەکەمان بە سەرۆکایەتی هەڤاڵی تێکۆشەر صدام حسین ، شتێکی ئاشکراشە کە سەرەڕای ئەوەی عیراق زەویوزارێکی زۆری ئێرانی خستوەتە ژێر دەستی خۆیەوە ، بەڵام هەروەکو سەرۆک صدام حسین چەند جارێک ڕایگەیاندوە ، ئامادەیە کە ئەو زەویوزارانە بداتەوە بە ئێران بە مەرجێ ئەوانیش دان بە مافی ڕەوامانەدا بنێن لەو خاک و ئاوەی لەوەو پێش داگیریان کردبوو . دەبەنگی تاقمە حوکمڕانەکەی ئێران لەوەدایە کە گوێ بەو هەموو بانگەدازانە نادەن کە داوای ڕاوەستانی شەڕ دەکات ، ئەمەش ئەوە دەردەخا کە هەر ئەوان بەرامبەر بەردەوام بوونی جەنگ لێپرسراون ..

ئافرەتان هاوبەشییەکی فراوانیان لە جەنگی قادسیەی صدامدا کردووە ، لق و بەشەکانی یەکێتی ئافرەتان دەوری چاکیان هەبوە لە وریاکردنەوەی ئافرەتانی عیراق و ، کۆکردنەوەی هەموو تواناکانیان بۆ پشتگیری کردنی جەنگی شەرەف و کەرامەت لە پێناوی ڕزگارکردنی خاک و ئاوماندا و ، بۆ ئەوەی گەلی عیراقمان سەربەرزو ئازاد وڵاتی خۆی بنیات بنێ . ئافرەتان خوێنیان پێشکەش کردوە ، مەشقیان لەسەر چەک کردوە ، سەریان لە کەس و کاری شەهیدان و جەنگاوەران داوەو ، دیاری و یاداشتیان پێشکەش کردون ...

هەموو هیوام ئەوەیە سەرکەوتنی کۆتایی وەدەست بهێنین دژی هەموو دوژمنانمان ... هەموو ئیمپریالیست و زایۆنیست وکۆنەپەرستان .

قوتابخانەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری و

تەقەللایەکی گەورە بۆ پاشەڕۆژێکی ڕووناکتر

ڕۆژ بەڕۆژ کۆمەڵانی خەڵک زیاتر باوەش بۆ قوتابخانەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری دەکەنەوە ، کە لەوێوە ڕووناکی گەورە بۆ بنیادنانی کۆمەڵێکی پێشکەوتوو سەرهەڵدەداو تەقەللای بەردەوام دەنوێنرێ بۆ بنبڕکردنی نەخوێندەواری و بەرپابوونی چرای زانین و خوێندەواری بەوجۆرەی کە لەگەڵ گۆڕانکارییە فراوانەکانی تردا بگونجێ .

لە هەولێردا ، قوتابخانەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری بەردەوامن و چەندەها هاووڵاتی ڕووی تێدەکەن ، بۆ ئەم مەبەستە ڕوومان کردە بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی هەولێرو ئەم چاوپێکەوتنمان لەگەڵ بەڕێز – صلاح سەعدی – بەڕێوەبەری نەهێشتنی نەخوێندەواریدا سازکردو لە سەرەتادا وتی :

● ڕاستییەکەی چالاکییەکانی ئەم ماوەیەی دوایی بەڕێوەبەرایەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە پارێزگای هەولێردا ، جیاوازییەکی تازەی هەیەو تەقەللای فراوانتر دراوە بۆ ئەوەی کاروانی هەڵمەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری بگەڕێتەوە سەردۆخی جارانی خۆی لەبەر ئەو پشودانەی کە درابوە قوتابیان لە مەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواریدا ، لە ئەنجامی ئەم کۆششە بەردەوامەشی مەڵبەندەکان گەڕانەوە سەر حاڵەتی جاران و بە شێوەیەکی ڕێک و پێک دەستکرایەوە بە خوێندن و ئەم مەبەستە چەندها کۆڕو کۆبوونەوەی فراوانی لە گەڵ فێرخوازان و مامۆستایان ساز کردووە ، هەروەها زۆربەی بۆشاییەکانی مەڵبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواریمان پڕکردەوەو ئاهەنگی ڕێزلێ‌گرتنی فێرخوازە چاپوکەکانمان سازکردووە ، جگە لە چەندان کۆبوونەوەی فراوان بۆ باس‌کردنی پێویستی و ئەرکەکانی مەڵبەندەکان و دەست‌کردنەوە بەرێک و پێکی دەوام‌کردن لەمەڵبەندەکان و ئەم کۆبوونەوانەش وەنەبێ تەنیا پارێزگای گرتبێتەوە بەڵکو سەراپای گوندو قەزاو ناحیەکانیشی گرتۆتەوە .

● هەروەها بەڕێزی دەربارەی لیژنەی بەسەرکردنەوە ووتی :

× ئەو لایەنانەی کە ئەرکی بەسەرکردنەوەیان کەوتۆتە سەرشان چالاکاتە لەو ماوەیەدا کەوتوونەتە خۆیان ، هەروەها هەموو ئەو فێرخوازانەی کە دوور کەوتبوونەوە گێڕراونەتەوەو ئەم لیژنانە بایەخی تەواویان بە بەرزبوونەوەی ئاستی خوێندن داوە ، سەرەڕای لیژنەکانی چاوەدێری کردن کە بەسەر ناوچەکانی خوێندندا دابەش‌کراون بۆ زیاتر بەرەو پێشەوەبردنی باری خوێنن لەو ناوچانەدا .

● مامۆستا دیارترین ئەو گیروگرفتانەی لەم بوارەدا ڕوو بەڕووتان دەبێتەوە چین ؟

× هەندێ ناوچەو شوێنی وا هەیە کە بۆ ئەم مەبەستە بە تەواوی نەگونجاوەو ڕاوەستانی خوێندن لە هەندێ لە قوتابخانە میللییەکان و کەمی هۆیەکانی گواستنەوە لە هەندێ ناووچەدا بووە گیروگرفت، بەڵام وەنەبێ ئەم گیروگرفتانە کارێکی تەواویان کردبێتە سەرهەڵەتەکە .

● باشە تا ئێستا ، بە تایبەتی لەو ماوەیەی دووایی‌دا بەشی مەشق‌پێ‌کردن چی کردووە؟

× لەم ڕووەوە چالاکی هەبووەو چەندەها خولی مەشق‌پێ‌کردنی ڕێک خستووە بەتایبەتی بۆ قوتابخانە میللییەکانمان ، هەروەها خولی تایبەتی بەڕێوەبردن و خولی ئامادەکردنی کردۆتەوە بۆئەوەی بتوانین کادیری شارەزا لەو مەڵبەندانەدا بتوانین کادیری شارەزا لەو مەڵبەندانەدا

شێرزاد عبدالرحمن :
نووسینگەی هەولێر

بڕوانە ل : ٧

Institut kurde de Paris

هەڵبژاردە لە هۆنراوەی نەجیب سرور

لەتیف هەڵمەت
کردوویەتی بەکوردی

نەجیب سرور شاعیرێکی میسری‌یەو یەکێ بوو لەو شاعیرە میسری‌یانەی کە دژی کامبدیڤیدو بڕیارە گڵاوەکانی ساداتی ناپاک وەستا ...
لە ڕۆژی ٢٥-١٠-١٩٧٨ دا
ئەم شاعیرە بە نائومێدی‌و هەژاری سەری نایەوە بەڵام شیعرە ئاگرینەکانی هەمیشە ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم‌و ساداتەکان دەتۆقێنێ ...
ئەم کۆمەڵە هۆنراوەیەی کە پێشکەشتان دەکەین لەو دیوانەی شاعیرەوە کراوە بە کوردی کە لە عێراقدا ساڵی ١٩٨٠ لە چاپ دراوە ...

(- لەڕۆژێکی مانگێکی ساڵێکدا -)

● ١ -
سەڵاوتان لێ بێ
ئەی نەوەکانی میسر ... سەڵاوتان لێ بێ ...
ئەی ڕۆڵەکانمان
سەڵاو لە ئێوەو لە میسر
ئێمە مردۆکانی ئێوەین‌و
مردووشی قسەی خۆی هەیە ... :
سوێند بخۆن هەمیشە لە یادتان بێ
نەوە لە دوای نەوە
لە ویژدانی چاخەکاندا هەڵیکۆڵن
ئاگادار بن ... لە بیری نەکەن ... لە بیرکردن
مردنە مردن ... !
هەر شتێ لە بیرنەچێتەوە دەژی‌و
هەر شتێ لەبیربچێتەوە دەمرێ ...!
سەڵاوتان لێ بێ
ئێمە لە دوورەوە هاتووین
ئێمە لە - طیبە - وە هاتووین
چۆن هاتین ؟ لە برینەکان بپرسن
لەو دەستانە بپرسن کە مردن‌و چەکیان دەسنەکەوت
چۆن چاخەکانمان بڕی‌و ترس لە دوای ترس‌و
بست بە بست بەرەنگاری مەرگ بووین‌و
لەم گۆڕەوە بۆ ئەو گۆڕ
بێدزکێی هەنگاومان کرد
لە شەهیدێکەوە بۆ شەهیدێکی دی
ئێمە وا هاتین
ڕۆژێکی لە یادنەچووە
یادی بکەنەوە
بە نەوەکانیشتان بڵێن
یادی بکەنەوە
ئاگاداربی لە بیرچوونەوەی کەن
لەبیرچوونەوە مردنە مردن ... !
هەرچی لە یادابێ دەژی‌و
هەر چیش لەبیربچێتەوە دەمرێ
سەڵاوتان لێ‌بێ ...

● ٢ -
ڕووبارە نەمرەکمان
ناونیشانی ئەمەکداری‌یە
هەمو ساڵێك بەخێرو بێرەوە دێتەوە
زەوی‌یە بۆرەکمان
ناونیشانی خێرو بێرە
هەمو ڕۆژێك بە هونەرمەندی‌یەوە
بەخششمان دەداتێ
ئێمەشی هەموومان ئاوا
لە - ڕووباری نیل - ەوە
فێری گوێڕایەڵی بووین
لە زەویشەوە فێری دەسپاکی بووین ...
دەربارەی ئەم گەلەی کە ڕقی لە سێ شتە :
١ - ناپاکی‌و
٢ - ناپاکی‌و
٣ - ناپاکی ... !!!

● ٣ -
پاڵەوانێتی چیە ؟
ئەوەیە کە شتێ بکەی لە تواناتدا نەبێ ... ؟
ئەوە فرت‌و فێڵە
ئەوەیە کە شتێ بکەی کەسی تر پێی نەکرێ ... ؟
ئەوە پیشەیە
ئەوەیە کە شتێ بکەی کە بەر لەتۆ بە مەحاڵ دانرابێ ؟
ئەوەشی ڕێکەوتە
پاڵەوانێتی ئەوەیە کە :
گەلەکەت یاد بکەیت
زەوی‌یەکەت یاد بکەیت
کەشتێکیش ئەنجام دەدەی
خودی خۆت لەبیربەریتەوە ... !

● ٤ -
وتیان ملکەچی لە دێرزەمانەوە
هەواری لە میسردا خستوەو
هیچ ئاڵەباری‌یەك میسر داناچڵەکێنێ ... !
. . .
دەبا لە مێژو بپرسن
کە چۆن ڕووباری نیل هەموو شتێك لووش دەکات
فیرعەون‌و خواوەندەکانیش ...
دەبا لە پاشاکانی - ڕەع - بپرسن
دەبا لە فارسە دڵڕەقەکان بپرسن
دەبا لە ڕۆمان‌و تورکە ستەمکارەکان بپرسن !
جا بۆچی پرسیاری دوور بکەین
خۆ ڕووباری نیل لەسەر نەخشەدا
وەکو - تیمساح - وێنە کێشراوە
ئەمەش بە ڕێکەوت لە سروشتدا ڕووی نەداوە...!

● ٥ -
پاڵەوانەکانتان بناسن
لە هەموو شتێکی دەورو بەرتاندان
لە ماڵدان
لە شەقامدان
لە کارگەدان
لە کێڵگەدان
تا وەکو لەسەر سەکۆی شانۆکانیش‌دان
بڕوانن ئەوەتان لەناوتاندا دانیشتوون
ئاگادار بن بە سەریاندا تێنەپەڕن
بە چاوی قووچاوەوە
بەلای هەژاراندا تێمەپەڕن
پاڵەوانێتی
لە چاوی هەژاراندایە ... !

● ٦ -
لە ڕۆژێکی
مانگێکی
ساڵێکی
سەدەیەکدا
سوارەکە لەسەر پشتی بۆراقێك دێ
لە کوێوە دێ ؟ لە قووڵایی‌یەوە
سوارەکە ڕۆڵەی گەلە
جوتیارێکە لە چاوی‌دا ڕووباری نیل‌و
سەربڵندی زەوی بەدی‌دەکرێ
سوارەکە وەچەیەکی بلیمەتە
بەگژ بەرزو نزمی ڕێگادا دەچێ ...
سوارەکە گەلێکە :
لە ڕۆژێکی
مانگێکی
ساڵێکی
سەدەیەکدا
ڕادەپەڕێ ... !

وێنەیەك لە شیعری فۆلکلۆری ئینگلیزی

شیرین حەیدەر
لە ئینگلیزی‌یەوە وەری‌گێڕاوە

ڕاستی‌یەکی بێ‌گومانە ، هەر میللەتێك خاوەنی سامانێی فۆلکلوری بەنرخە کە نەوە دوای نەوەو دەماودەم بۆیان ماوەتەوە ئەوانیش شانازی پێوە دەکەن‌و هەوڵ‌و تەقەلای پەرەپێدان‌و نوێبوونەوەی دەدەن . ئینجا میللەتی ئینگلیزیش بەچاوێکی ڕێزەوە تەماشای شیعری فۆلکلۆری خۆیان دەکەن‌و بایەخی پێ‌دەدەن . ئەوجۆرە شیعرە ، کە کەس ناتوانێ خۆی بکاتە خاوەنی تایبەتی ، بەڵکو بە تێکڕا هی میللەتە ، هەر لە سەرەتای هاتنەکایەوەی چەند خاڵێك هەیە دەربارەی دەبێ دەستنیشان بکرێن : هەر شیعرێك ، چیرۆکێك یاخود بەسەرهاتێك دەگێڕێتەوە . لەزۆر شوێنیش‌دا کارەساتی چیرۆکەکە بە تەواوی ناگێڕێتەوە ، بەڵکو هەندێك لایەنی بە نیوەچڵی بەجێ‌دێڵێ ، بۆ ئەوەی گوێگریان خوێنەر مێشکی خۆی بخاتە کارو بۆ خۆی بکاتە ئەنجام .

هەروەها زۆر لە دێڕەکان دووپات دەبنەوە ئەوەش دوو هۆی یەیە : یەکەم .. دووپاتکردنەوەی ، بەتایبەتی لەو شوێنانە ڕوودەدەن کە هەنگاوی کارەسات بەرەو پۆپە دەڕوا ، تا وەکو ڕادەی کارتێکردنیان بۆ خرۆشاندنی هەست‌و سۆزی خوێنەرو گوێگران بەرامبەر بە شیعرەکە یاخود چیرۆکەکە زیاتر بێت .

دووەم : بۆ ئەوەی لە گەڵ شێوەی گۆرانی وتندا بگونجێ .

لەبەر ئەوەی ئەو شیعرانە زۆری بەشێوەی گۆرانی وتراون ، هەندێ کێش‌و وەزنی وای بۆ بەکارهاتووە تا لەگەڵ مۆسیقادا بگونجێ .

بۆ نموونە : شیعری .. هێلن .. شۆخی کێرکۆنێل - لە (٤٠) دێڕ شیعر پێك هاتووە . هەر دێڕێکیش چوار برگەی بەهێزی تێدا گۆ دەکرێ ، ئینجا گۆرانی بێژ لە گەڵ دەربڕینی هەربڕگەیەکی بەهێز دەبێ جارێك پەنجە بە ژێی گیتارەکەی‌دا بهێنێ . ئەو شیعرەش لە دەقە ئینگلیزی‌یەکەیدا لە (١٦٠) بڕگەی بەهێز پێك‌هاتووە ، وا تەپێویستە گۆرانی‌بێژ (١٦٠) جاران پەنجە بە ژێی گیتارەکەی‌دا بهێنێ تا دوا هاتنی شیعرەکە .

بەسەرهاتی یاخود چیرۆکی ئەو شیعرەش بەو جۆرەیە : -

شیرین‌و جوان زۆر حەز لە گەنجێك دەکا بە ناوی (ئادەم فلیمینگ) ، بەڵام لەهەمان شوێندا لاوێکی‌تر بە ناوی (بێل) زۆری هێلن خۆشویستوە ، کەچی هێلن بەسواری ئەسپێك لە گردی کێرکۆنێل‌دا ئادەم‌و هێلن بەسواری ئەسپێك لە گردی کێرکۆنێل‌دا ڕوەو چەم‌و ڕووبارەکە دەچوونە خوارەوە ، بێل بە تفەنگێك نیشانە لە ئادەم دەگرێ تاوەکو بیکوژێ لەو کاتەدا هێلن سنگی خۆی دەکاتە قەڵغان خۆی بە قوربانی ئادەم دەکا . ئەویش کە دەبینێ دڵدارەکەی وا کوژرا یەکسەر بێل بە شیرەکەی پارچە پارچەی دەکاو هەر لەوێدا هێلن دەنێژێ . ئینجا ڕوو دەکاتە ئیسپانیاو بۆ ماوەیەك لەوێدا دەمێنیتەوە بەڵام ئۆقرەی لێ‌دەبڕێ‌و دەگەڕێتەوە لای گۆڕەکەی هێلن‌و هەر لەوێدا ئەویش ئەمرێ ، لاشەکەشی لە هەمان گۆڕدا لە گەڵ‌هێلن بەیەکەوە دەنێژن‌و تا ئێستاش کێلەکەی سەرگۆڕیان وێنەی خاچ‌وشیری پێوە ماوە .

شیعرەکەش لەسەر زمانی (ئادەم)ە قسە لە گەڵ هێلن‌دا دەکات : -

هێلینی شۆخ

خۆزیا لەو شوێنە بوایەم کە هێلنی تێدا نێژراوە
بە شەوو بەڕۆژ بۆم دەگریێ
ئای ... خۆزیا لەو شوێنە بوایەم کە هێلنی تێدا نێژراوە
لەسەر گردی کێرکۆنیلی ڕەنگین ..

× × ×

نەفرەت لەو دڵە بێ کە بیری وای‌کردەوە
نەفرەت لەو پەنجانەبێ کە گوللەکانی تەقاند
ئەوکاتەی هێلنی جوانەمەرگ خۆی فڕێدایە
باوەشم‌و کەوتە خوارەوە
بۆ ڕزگارکردنی من کوژرا .

× × ×

ئای .. تەنیا بیر بکەوە چەند زلگیر بووم
کە خۆشەویستەکەم کەوتە خوارەوەو ئیتر لە گەڵما نەدوا
هەر لەوێدا بە ئارامی بۆ هەتاهەتایە بوورایەوە
لەسەر گردی کێرکۆنێلی ڕەنگین .
کە بەرەو ڕووبارەکە چوومە خوارەوە ،
تەنیا مەبەستم بەرەنگاربوونی دوژمنەکەم بوو
تەنیا مەبەستم بەرەنگاربوونی دوژمنەکەم بوو
لەسەر گردی کێرکۆنێلی ڕەنگین
لە ئەسپەکەم دابەزیم‌و شیرەکەم دەرهێنا
ئەسپەکەم دابەزیم‌و شیرەکەم دەرهێنا
لە پێناوی ئەو کچەی بۆ من کوژرا
دوژمنەکەم پارچە پارچە کرد
دوژمنەکەم پارچە پارچە کرد

× × ×

ئەی هێلنی جوان .. بێ‌هاوتا لە جوانی
چەپکە گوڵ لە قژت دەهۆنمەوە
تا ئەو ڕۆژەی دەمرم
دڵمی پێوەبەند دەکەم

× × ×

ئای خۆزیا لەو شوێنە بوایەم کە هێلنی تێدا نێژراوە
بە شەوو بە ڕۆژ بۆم دەگری
داوام لێ‌دەکا لە ناو جێگاکەما هەڵسم
دەڵێ : خێرا بە ... وەرە لام .

× × ×

ئەی هێلنی جوان ... ئەی هێلنی پاك ،
چەند دڵخۆش دەبووم ئەگەر لە گەڵتا بوومایە
لەو شوێنە نزمەی پشوی لێ‌دەدەی
لەسەر گردی کێرکۆنێلی ڕەنگین .

× × ×

خۆزیا گۆڕەکەم بە سەوزایی دەڕازاوە
شنە با بە سەر چاوەکانما هەڵی‌بکردایە
لە باوەشی هێلن‌دا درێژبوومایە
لەسەر گردی کێرکۆنێلی ڕەنگین .

× × ×

خۆزیا لەو شوێنە بوایەم کە هێلنی تێدا نێژراوە
بە شەوو بە ڕۆژ بۆم دەگری
لە پێناوی ئەو کچەی بۆ من کوژرا
من زۆر زۆر لە ئاسمانەکان وەڕسم .

سەرچاوەکان :

1— The poets World
James Reeves P.P. 11 . 12 .
2– Ballad Roems . Gay . Rocock R.R. 88.89

ئەکەی سەرکەی بە دەروازەی ڕازی منا
ئەمشەو هەڵای گەرمی برین ،
بێ دەرماڵە ئەتاسێنێ
گێژاوی خەم ، لافاوی ڕق
چەپۆکانی قەراغ دەربان
تا ئەگاتە لێوی کەنار ئەناڵێنێ
نسێی فێنك بۆتە دۆزەخ ئەمسوتێنێ
تاڵە تیشك بۆتە قولاپ ، ئەمخنکێنێ
تەنها ئەمشەو ،
حێم بهێڵە لە ستۆدێوی تیشك سوورا
هەڵئەزنێم بە گەردانەی پاشەڕۆژی یەکجار دوورا
تەنها ئەمشەو
ئەناڵێمە دەروونی خۆم
من هەر بۆ خۆم ئەسوتێم‌و گینگڵ ئەخۆم .

شیعری : احمد محمد ئابلاخی

فرانسوا ساغان

لە بەردەم دادگاو داهێناندا

ئامادە کردنی :
محمود زامدار

● لە ناوەڕاستی پەنجاکان‌و کاتێ کە تەمەنی جوانکیلەی (١٩) ساڵان بوو ، کە ڕۆمانە ناودارەکەی خۆی (بەخێر هاتی ئەی خەم)ی بڵاوکردەوە ، سەری هەڵداو زمانە زیندووەکانی جیهانیشی خۆی‌و بەرهەمەکەیان خستە ئامێز .. ئەمیش بەزاتێکی گەورەو بەبیرو باوەڕو بەشۆخی‌یەکەوە ، بوو بە مۆدەی ئەو سەردەمەو هاتە نێو دنیای پڕ لە ژانی ئەدەبیاتەوەو هەرایەکی گەوریشی نایەوەو دەیەها ڕەخنەگرێ لە دەورا کۆبوەوە .. دوای ماوە یەکیش کەدوو ڕۆمانە ناوتارەکەی خۆی (لە مانگێکا .. لە ساڵێکا) و (تۆ برامزت خۆش ئەوێ) ی بڵاوکردەوە، بەجارێ - بەچاکی‌و بەخراپی دنیای لێ وروژا ...

● کچە فەرەنسایی ڕومانووس (فرانسواز ساگان) تا ئەم دواییەش هەروا مایەوەو ئەستێرەی بەختی (ڕەوشاوەتر نەبوەوە ، تا ئەو ڕوداوەی لێ ڕودا ، کەڕویدا ئەمیش: بەر لە چەند مانگێ ، کاتێ کە (١٢) مین ڕۆمانی خۆی بە ناوی (سەگە حەشاردراوەکە) ی بڵاوکردەوە ، چیرۆکنوسێکی تازە هەڵکەوتووی (ژان هۆگرۆن) ناو ، گەڕی پێ‌گرت‌و داوای لە دادگاکرد کە (ساگان) ی نووسەر ریسوا بکات‌و حەقی ئەمی لێبسەنێ ، چونکە (دزی) لەو چیرۆکەی کردوە ، کە لەیەك لە گۆڤارەکان‌و بەناوی (پیرەژنەکە)ی بڵاوکردبوەوە .. هەروا داوایشی لە دادگاکرد ، کە دەس بەسەر ڕۆمانی ئەم ژنە ڕۆماننووسە دابنێت‌و لە بازاڕ بیکێشێتەوەو (٥٠٪) هەقی ئەو دانانەی کە فرۆشراوە بدرێ بەئەم ... !

● کاتێ کە ڕۆژنامە نووسەکان لەم مەسەلەیەیان کۆلیوەتەوە (ساگان) لە وەڵاما وتویەتی :

« ئەمە پیلانێکە هینری فلاماریۆنی بڵاوکەرەوە ناویەتیەوە ، ئەم کابرایە لە سەرەتای ژیانی ئەدەبیمەوە بواری بۆ خۆش کردم‌و منیش بۆی بووم بە (مریشکی هێلکە زێڕن) و بۆ ماوەیەکی زۆر دورو درێژ (هێلکەزێڕ) م بۆ ئەکرد ، کەچی کاتێ وردە وردە لەم یاری‌یە ناپەسەندە بێزار بووم‌و ڕووم‌کردە بڵاوکەرەوەیەکی‌تر ، فلاماریۆن زۆر توڕەبوو ، زۆر هەوڵی لەگەڵدام ، دۆشداما ، بەڵام هەر چۆکی دانەداو لە دژما کەوتە تەڵەکەو پیلانگێڕان .. !!»

لەبارەی ئەو ڕۆمانەیش کە دەعوای لەسەر کرا (ساگان) ووتی :

« داوایان لێکردم سیناریۆیەکی سینەمایی لە ڕۆمانی (پیرەژنەکە)ی هۆگرۆنیان بۆ بنووسمەوە، منیش هاتم‌و بەوردی خوێندمەوە ، کە چی لە جیاتی ئەوەی بێم‌و سیناریۆکە تەواوکەم ، کارەکەم بوو بە (ڕۆمان) بەڵام بەهەمان قارەمانەکانی نێو ڕۆمانەکەی هۆگرۆن .. پیرەژنێکی وەرگرن‌و

دزێک .... ! » ...

● ڕۆمانەکەم دا ، بەفلاماریۆنی بڵاوکەرەوەو ناویشم لێ نا بە (سەگە حەشاردراوەکە) و لەپێشەکیشدا سوپاسێکم بۆ هۆگرۆنی نووسەر تۆمارکرد، چونکە ڕۆمانەکەی ئەم بوو بە سەرچاوەی دروستبوونی ڕۆمانەکەی من ، کەچی فلاماریۆن ، کچە بەرهەمهێنەری فلیمەکەی لێ وروژاندم ، ئەمیش زۆر توڕە بوو ، هۆگرۆنی ئاگادارکردەوە کە : گوایە : من بیری ڕۆمانەکەی ئەوم دزیوە ، ئەوە بوو ، ئەمیش ڕێی دادگای گرتەبەرو لێم کەوتە تەقەکردن ...!)

● ئەم بابەتە ، بوو بەمایەی بەرپابوونی هەرایەکی زۆرزل ، لەنێو کوڕەکانی ئەدەب‌و ڕۆژنامەدا .. تا فرانسواز ناچار بوو ، دوور لەشارو لە خانوەکەی خۆیدا ، بەدڵشکاوی خۆی لاتەرازبکات‌و خەریکی بەخێوکردنی گیانلەبەرە ماڵیەکانی خۆی‌و کتێبەکانی بێت وبەس ... !

● کاتێکیش کە هێنرایە بەردەم دادگا ، بە ئاشکرایی گوێی لێ بوو ، هەندێ کەس بە (درۆزن‌و بەسۆزانی‌و بە بەدمەست‌و بەهیچ‌و پووچ‌و دزو داتەپیو) ناویان ئەبرد ، هەندێکی تر بەرهەمەکانی فرانسوازیان بە پەڕۆی بێ نوێژی ئەدایە دەم قەڵەم .. !

● ساگان بەوردی

بڕوانە ل : ٧

Institut kurde de Paris

شانۆی قه‌ڵای دمدم

كۆمه‌ڵه‌ی هونه‌ره جوانه‌كانی كورد لقی هه‌ولێر له ٢-١-١٩٨٢ وه وه له سه‌ر شانۆیی هۆڵی رۆشنبیری جه‌ماوه‌ر شانۆیی قه‌ڵای دمدم پێشكه‌ش ده‌كات ، كه هونه‌رمه‌ند طلعت سامان نووسیویه‌تی‌و ده‌ری هیناوه . له‌و ئه‌كته‌ره ناسراوانه‌ی به‌شداری تیدا ده‌كه‌ن : په‌یمان یه‌كگوك ، ئاواز محمود ، ئاسایشس عثمان .

چین « پاشماوه »

تره له جیهانی سێیه‌مدا . له لێدوانێكی تردا ئاژانسی ده‌نگوباسی چینی نوێ داوای له وڵاته یه‌كگرتووه‌كانی ئه‌مه‌ریكا كردووه كه سیاسه‌تی خۆی راست بكاته‌وه له ناوچه‌ی رۆژهه‌ڵاتی ناوه‌راستداو ئیسرائیل ناچار بكات به ده‌نگ خواسته‌كانی عه‌ره‌به‌وه بێ .

زایۆنی «پاشماوه»

ئاماده‌ده‌كات بۆ هێرشی دوژمنی نوێ بۆ سه‌ر زه‌وی‌یه‌كانی خوارووی لوبنان له‌وكاته‌ی وتی هێمنی له ناوچه‌كه‌دا ماوه‌یه‌كی درێژ ناخایه‌نێت.

سێیه‌م كۆنگره‌ی ناوخۆ پاشماوه

خۆشه‌ویستیشدا كه سه‌ركردایه‌تی حزب‌و شۆڕش چۆن گه‌وره‌ترین گرنگی‌یان داوه‌ته خوێندن‌و بلاو بوونه‌وه‌ی زانست‌و به‌رز كردنه‌وه‌ی ئاستی زانیاری میلله‌ته‌كه‌مان .

وتاری رێكخراوه جه‌ماوه‌ریه‌كان له لایه‌ن نیقابه‌ی مامۆستایانه‌وه مامۆستا (زاهر عمر قه‌رداخی) یه‌وه خوێندیه‌وه كه دڵسۆزی مامۆستایان‌و پیاوانی په‌روه‌رده‌ی ده‌رخست به‌رامبه‌ر رۆڵه قوتابی‌یه خۆشه‌ویسته‌كانیان دوابه‌دوای ئه‌م وتاره كۆنگره داوای دانیشتنی دووه‌می كرد كه ته‌نیا بۆ ئه‌ندامانێتی .

هه‌دوابه‌دوای ئه‌م دانیشتنه له سێیه‌م دانیشتندا كه تا كاتی ئێواره‌ی خایاند كۆنگره دوای لێكۆڵینه‌وه له سه‌ر ئه‌و راپۆرتانه‌ی كه له لیژنه جۆربه‌جۆره‌كانه‌وه هاتبوو بڕیاری له سه‌ر راسپارده‌كانی لیژنه‌كان داو ئه‌نجومه‌نی به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تیشی هه‌ڵبژارد كه له ٢٩ ئه‌ندام پێك هاتووو ده‌سته‌ی به‌ڕێوه‌به‌راتیشی هه‌ڵبژارد كه له پانزه ئه‌ندام پێك هاتووه .

له كۆتایی كاره‌كانی كۆنگره‌دا بروسكه‌یه‌كیش به‌رز كرایه‌وه بۆ سه‌رۆكی فه‌رمانده هاوڕێ صدام حسین كه تیایدا به ناوی جه‌ماوه‌ری قوتابیانه‌وه له پارێزگادا دڵسۆزی‌و خۆشه‌ویستی خۆیان تازه كرده‌وه به‌رامبه‌ر به سه‌رۆك‌و شۆڕش‌و ده‌سكه‌وته مه‌زنه‌كانی پارتی سه‌ركرده‌و نازه‌زایی‌یان ده‌ربڕی به‌رامبه‌ر كرده‌وه نامرۆڤكاریه‌كانی رژێمی خومه‌ینی‌و سه‌ركه‌وتنیان خواست بۆ سوپای مه‌زنمان .

« نوسینگه‌ی سلێمانی »

رۆژنامه‌یه‌كی سه‌نگالی پاشماوه

هه‌روه‌ها رۆژنامه‌ی ناوبراو له لێكۆڵینه‌وه‌كی رۆژنامه‌نووسی به‌ڕێوه‌به‌ری ئاژانسی ده‌نگ‌وباسی سه‌نگالی به‌رێز (ئه‌مادو دینغ) كه له‌م دوایی‌یه‌دا سه‌ری له عێراق دا وتی : شۆڕشی (١٧)ی ته‌مووز به‌سه‌ركردایه‌تی حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست بێ‌گومان یه‌كه‌م ئاواتی ڕه‌وای وڵاته‌كانی جیهانی سێیه‌م به وه‌به‌رهێنانی سامانه نیشتمانی‌یه‌كانیان به‌جێ‌ده‌هێنێت . رۆژنامه‌كه ئه‌و هه‌نگاوه ئابووری‌و پیشه‌سازیانه‌ی پیشان‌دا كه دوای شۆڕشی (١٧)ی ته‌مووز به‌سه‌ركردایه‌تی حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست به ده‌ست هێنراوه ، به‌ڵگه‌شی بۆ ئه‌مه بڕیاری خۆماڵی‌كردنی نه‌وت‌بوو كه سامانه‌كانی عێراقی له‌ژێر ده‌ستی كۆمپانیا بێگانه‌كانه‌وه رزگار كرد . هه‌روه‌ها وتی بڕیاری خۆماڵی كردنی نه‌وت به‌گورجی به‌شداری ئه‌و ده‌وره‌ی كرد كه رێكخراوه‌ی وڵاته‌نه‌وت به‌رهه‌مهێنه‌كان (ئۆپیك)

گرتبویه ئه‌ستۆی خۆی له گۆڕانی گشت ئه‌نجامه‌كانی ئابووری جیهانی‌و په‌یوه‌ندی‌یه‌كانی نێوان ده‌وڵه‌تان .

دیسان وتی چاره‌سه‌ری ئاشتیانه‌ی مه‌سه‌له‌ی كوردو دانی ئۆتۆنۆمی به كورده‌كانی عێراق سه‌ره‌ڕای مافی رۆشنبیری بۆ كه‌مه نه‌ته‌وایه‌تی‌یه‌كان‌و خوێندنی به‌خۆڕایی بۆ گشت عێراقی‌یه‌ك توانای شۆڕش له چاره‌سه‌ركردنی گیروگرفته سه‌ره‌كی‌یه‌كاندا ده‌سه‌لمێنێ‌و ده‌ستكه‌وته بنه‌ڕه‌تی‌یه‌كانی سه‌ركردایه‌تی حزب‌و شۆڕش له عێراقدا ده‌نوێنێ . رۆژنامه‌ی ناوبراو له كۆتاییدا ئه‌مه‌ی ده‌ستنیشان كرد كه سه‌پاندنی جه‌نگی دوژمنایه‌تی رژێمی ئێران به‌سه‌ر عێراقدا به ئامانجی ته‌گه‌ره خستنه پێش كاروانی شۆڕشگێڕی‌و پیلانی په‌ره‌پێدان له عێراقدا ، به هیچ جۆرێك كار ناكاته‌سه‌ر كاروانی په‌ره‌پێدان كه ئێستا عێراق له هه‌موو باره‌یه‌كه‌وه به‌خۆیه‌وه ده‌بینێت .

ئێران - پاشماوه

ئێران گرتووه . رادیۆكه ووتویه‌تی (٧٢) له‌وانه سه‌ر به رێكخراوی (مجاهدی خلق) ن‌و ئه‌وانی تریش سه‌ر به رێكخراوه چه‌پره‌وه‌كانن .

هه‌روها رادیۆكه به‌رده‌وام ده‌بێ‌و ده‌ڵێ :

پاسه‌وانه‌كانی خومه‌ینی چه‌ند چاپخانه‌یه‌كی نهێنی‌و ته‌قه‌مه‌نی‌یان دۆزیوه‌ته‌وه .

سه‌رباری ئه‌مانه‌ش هه‌فته‌نامه‌ی (صندای تایمز)یش نووسیوێتی كه وه‌فدێكی سه‌ربازی ئێرانی به نهێنی چووه بۆ واشنتۆن‌و له په‌نتاگۆن پێشوازی كراوه تا چه‌كی ئه‌مه‌ریكی‌و ته‌قه‌مه‌نی بكڕن بۆ رژێمه‌كه‌ی ئێران . ئه‌و وه‌فده‌ش له رێگای پاریسه‌وه گه‌یشتونه‌ته ئه‌وێ .

وه‌سه‌ذان ئێرانی له وڵاته یه‌كگرتووه‌كان‌دا خۆپیشاندانێكیان ئه‌نجام داوه بۆ ده‌ربڕینی ناڕه‌زایی دژی ئه‌و زنجیره هه‌ڵواسینه زۆره‌ی رژێمی خومه‌ینی له رێزه‌كانی هێزه به‌رهه‌ڵستی‌یه‌كانی ئێرانه‌وه ئه‌نجامی ده‌دات . هه‌روه‌ها خۆپیشانده‌ره‌كان په‌رده‌یان له‌ڕووی خومه‌ینی‌و داروده‌سته‌كه‌ی هه‌ڵماڵی‌و داوای گه‌ڕانه‌وه‌ی دیموكراتیان بۆ ئێران كرد .

گه‌له‌كۆمه‌كی سیاسی بۆ روخاندنی خوومه‌ینی

ده‌نگوباسه‌كان ڕایانگه‌یاندووه كه بنی صدر و لایه‌نگره‌كانی له هێزی به‌رهه‌ڵستی ئێرانی ئێستا هه‌وڵی پێكهێنانی گه‌له‌كۆمه‌كی‌یه‌كی سیاسی بۆ روخاندنی رژێمی خوومه‌ینی ده‌ده‌ن .

رۆژنامه‌ی ((واشنتۆن بوست))ی ئه‌مه‌ریكیش ڕوونی‌كردۆته‌وه كه زۆربه‌ی ئه‌ندامانی ئه‌م گه‌له‌كۆمه‌كی‌یه بریتین له قوتابی‌و رۆشنبیرو ژماره‌یه‌ك له پیاوه سیاسی‌و ئابووری‌یه‌كانی ئێران .

هه‌روه‌ها ڕایگه‌یاند كه بنی صدرو مسعود رجوی سه‌رۆكی رێكخراوه‌ی مجاهدی خلق له‌م دوایی‌یه‌دا ئه‌نجوومه‌نێكی نیشتمانیان پێك‌هێنا به ئامانجی روخاندنی رژێمی خوومه‌ینی .

شتی نوێ ده‌رباره‌ی وه‌فدی فارسی له‌واشنتۆن

له‌نده‌ن : رۆژنامه‌ی (صندای تایمز) ی له‌نده‌نی ئاشكرای كرد كه موقه‌دده‌می فرۆكه‌وان (رضا مشرفی) سه‌رۆكی ئه‌و ئه‌و وه‌فده بوو كه سه‌ردانێكی نهێنی بۆ واشنتۆن ئه‌نجام دابوو .

رۆژنامه‌كه ئه‌وه‌شی ده‌ستنیشان‌كرد كه وه‌فدی سه‌ربازی فارسی دوو كۆبوونه‌وه‌ی له‌گه‌ل لێپرسراوانی وه‌زاره‌تی به‌رگری ئه‌مه‌ریكایی ئه‌نجام داوه به‌جۆرێ كه مه‌سه‌له‌ی فرۆشتنی بڕێكی زۆر له چه‌ك‌و تفاقی ئه‌مه‌ریكی باسكراوه .

هه‌روه‌ها رۆژنامه‌كه ووتی وه‌فده‌كه به‌م‌زووانه له ڕێگه‌ی پاریسه‌وه گه‌ڕایه‌وه كه هه‌مان ڕێگه بوو پێی چووبووه وڵاته یه‌كگرتووه‌كان .

كوشتنی ئه‌ندامێكی پاشماوه

ئه‌سفه‌هانی باشوور كوژراوه . ئاژانسه‌كه ووتوویه‌تی له‌كاتێكدا محمد تقی بشارات له‌ناو ئۆتۆمبێله‌كه‌یدا بووه له تاران چه‌ند چه‌كدارێك ته‌قه‌یان لێ‌كردووه‌و گولله‌كانیش به‌ر سه‌ری كه‌وتوون .

ئاژانسه‌كه له راپۆرتێكی ره‌سمی‌یه‌وه وه‌ری‌گرتووه كه یه‌كێ له پاسه‌وانه‌كانی خومه‌ینیش هه‌ر له‌و رووداوه‌دا بریندار‌بووه‌و چه‌كداره‌كانیش توانیویانه خۆیان رزگار بكه‌ن .

قوتابخانه‌كانی - پاشماوه

بكه‌ینێن .

● ئایا رۆڵی رێكخراوه‌كان چی‌بووه بۆ سه‌رگرتنی هه‌ڵمه‌تی نه‌هێشتنی نه‌خوێنده‌واری ؟

x ئه‌وی راستی‌بێ ناتوانین رۆڵی ئه‌م رێكخراوانه فه‌رامۆش - بكه‌ین له سه‌رگرتنی هه‌ڵمه‌تی نه‌هێشتنی نه‌خوێنده‌واری، به‌تایبه‌تی نه‌قابه‌ی مامۆستایان‌و یه‌كێتی ئافره‌تان‌و یه‌كێتی نه‌قابه‌كانی كرێكاران به ناردنی نوێنه‌ری خۆیان له كۆڕه‌كانی به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تی نه‌هێشتنی نه‌خوێنده‌واری‌و به‌ستنی چه‌نده‌ها كۆڕی تایبه‌تی له‌گه‌ل فێرخوازان له ئافره‌تان‌و پیاوان‌و رێزگرتنی سه‌ركه‌وتووه‌كانیان .

● ئه‌ی دوای كۆتایی هاتنی پشودان رێژه‌ی ئاماده‌بوون له قوتابخانه‌كانی ئێوه‌دا چۆنه ؟

x جگه له‌و چه‌ند گیروگرفتانه‌ی له‌به‌رده‌مدایه ٩٦٪ ئێستا (٤٠٠١) فێرخواز ئاماده ده‌بن‌و ئێستا ته‌قه‌للا ده‌ده‌ین‌و به هه‌موو توانامانه‌وه كه له‌و رێژه‌یه‌ش زیاتر بگه‌ڕێنینه‌وه بۆ قوتابخانه‌و مه‌ڵبه‌نده‌كانی نه‌هێشتنی نه‌خوێنده‌واری .

● ئایا ئاستی ئه‌و فێرخوازانه گه‌یشتوته چ راده‌یه‌ك ؟

x له‌م رووه‌وه به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تیه‌كه‌مان له گه‌ل به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تی چاوه‌دێری كردنی په‌روه‌رده‌یی، دوای به‌سه‌ركردنه‌وه گه‌یشته ئه‌نجامی چاك‌و ئه‌مه‌شمان بۆ ئه‌نجومه‌نی بالای نه‌هێشتنی نه‌خوێنده‌واری به‌رز كرده‌وه‌و له‌وبڕوایه‌دابن كه فێرخوازه‌كان له‌م رووه‌وه له ئاستێكی نوێ دان .

كۆنگره‌ی یه‌كێتی قوتابیانی كورد - پاشماوه

به‌رێز یحی محمد رشید پارێزگاری هه‌ولێر له كردنه‌وه‌ی كونگره‌كه‌دا وتارێكی خوێنده‌وه ، هه‌روه‌ها له‌م كونگره‌یه‌دا هاوڕێ محمد فاضل جێگری ئه‌مین سری سه‌ركردایه‌تی حزب لقی هه‌ولێر ئاماده بوو .

پارێزگاری هه‌ولێر له وتاره‌كه‌یدا وتی : جه‌ماوه‌ری قوتابیان توانایه‌كی بنه‌ڕه‌تن له پته‌وكردنی بنكه‌ی په‌روه‌رده‌و زانستی له پێناوی سبه‌ینێی روناك -تری عیراقی شۆڕشدا به رابه‌ری پاڵه‌وانی رزگاری نه‌ته‌وه به‌رێز سه‌روكی تێكۆشه‌ر صدام حسین .

دوای ئه‌وه هاوری مخلف عباس ئه‌مین سری مه‌كته‌بی قوتابیان‌و لاوان له سه‌ركردایه‌تی لقی هه‌ولیرو به‌رێزان حسن حسین ئه‌ندامی مه‌كته‌بی سكرتاریه‌تی یه‌كێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق سه‌رۆكی مه‌كته‌بی سكرتاریه‌تی قوتابیانی كوردستان‌و علی جلال سه‌رۆكی نه‌قابه‌ی مامۆستایانی ئۆتۆنۆمی لقی هه‌ولیرو علی احمد سه‌رۆكی یه‌كیتی قوتابیان لقی هه‌ولیر وتاریان خوێنده‌وه.

كونگره‌كه له ماوه‌ی دوو رۆژدا له راپۆرته‌كانی رێكخراوه‌كان‌و مه‌شقی سه‌ربازی‌و چالاكی وه‌رزش‌و رۆشنبیری‌و راگه‌یاندن‌و له ناوبردنی نه‌خوێنده‌واری‌و كاروو‌باری دارایی‌و ئیداری كۆڵایه‌وه‌و دوای ده‌زگای به‌ڕیوه‌به‌ریه‌تی نوێ هه‌ڵبژێردرا.

له هه‌فته‌ی قادسیه‌ی صدام دا :

سڵاوی رێزو خۆشه‌ویستی بۆ پاڵه‌وانه دلێره‌كانمان

وته‌ی هاوكاری - پاشماوه

ئه‌وه‌ی عیراق هه‌ر سه‌ربه‌رزبێ‌و زیاتر بنه‌ڕه‌تی زامنی پاشه رۆژی رووناك پته‌و بكات ، له‌كاتێكدا وڵاته‌كه‌مان سالێك‌و پانزه مانگه دژی چاو برسیه‌تی فارسه ره‌گه‌ز په‌رسته‌كان ده‌جه‌نگێ‌و داستانی سه‌ركه‌وتنی ئازایانه به‌ده‌ستی سه‌ربازه دلێره‌كانمان تۆمار ده‌كرێ ، له‌هه‌مان‌كاتدا ، گه‌لی عیراق به‌كوردو عه‌ره‌ب‌و هه‌موو كه‌مایه‌تیه براكانیه‌وه له‌كاری بیناكاری‌و ئاوه‌دانی هاوچه‌رخدایه‌و به‌ردی پته‌وی له‌پایه‌ی ئه‌م بیناكاریه سه‌ر بنه‌زره‌دا دانا ، به لێ‌هاتووی سه‌ركرده‌ی عیراق‌و ئازایه‌تی گه‌له‌كه‌ی شه‌ڕی درندانه‌ی فارسه ره‌گه‌زپه‌رسته‌كان ئاگری له‌خاكی عیراق دور خرایه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و ئاگره هه‌ر ده‌ستی ئه‌و درنده شه‌ڕ خوازانه بسوتێنێ كه كه هه‌ڵیانگیرسان‌و فه‌رزیان كرد به‌سه‌رمانداو بۆ ئه‌وه‌ی رۆڵه‌كانی ئێمه‌ش له‌بیناكاری‌و ئاوه‌دانی نه‌كه‌ون ، له‌ماوه‌ی ئه‌مساڵداو له‌گه‌رمه‌ی ئه‌و شه‌ڕه‌دا ، دیارترین دیارده پته‌وی برایه‌تی كوردو عه‌ره‌ب‌و یه‌كریزی وه‌ستانی بوو له‌پشت سه‌ركردایه‌تی حزب‌و شۆڕشه‌وه سه‌رچه‌می عیراق له لوتكه به‌رزه‌كانی كوردستانه‌وه تا خوارووی عیراق رۆڵه‌كانی گه‌ل یه‌ك ریزو مه‌ردانه به‌رگریان له‌سه‌ربه‌ستی‌و سه‌ربه‌رزی عیراقی شۆڕش كرد ، له‌به‌ر ئه‌وه ، كه‌پێشوازی ساڵی تازه ده‌كه‌ین ، زیاتر به‌هیوابن‌و زیاتر باوه‌ڕمان به به‌رده‌وام شه‌كاوه‌یی ئاڵای سه‌ركه‌وتنه هه‌رچه‌نده عیراق ، له‌زمانی سه‌ركردایه‌تیه‌كه‌یه‌وه هه‌ر له‌یه‌كه‌م رۆژه‌وه تائیستا ده‌یان جار مه‌ردانه‌و له مه‌وقعی هێزه‌وه‌و باوه‌ڕبوون به خۆوه ، ئاماده‌یی پیشان داوه بۆ ئاشتی‌و شه‌ر وه‌ستاندن به‌مه‌رجی زامن‌كردنی رێزو سه‌ربه‌ستی خاك‌و ئاوه‌كه‌ی ، به‌ڵام شه‌ڕخوازه‌كانی ئێران زیاتر ده‌هوڵی شه‌ڕیان لێداوه ، له‌به‌ر ئه‌وه ، گه‌لی عیراق سووره له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی به‌هه‌مان باوه‌ڕو توانای یه‌كه‌م رۆژه‌وه به‌رگری له‌گیانی سه‌ركه‌وتنه مه‌زنه‌كانی بكات كه به‌رگری یه له سه‌ربڵندو ده‌ستكه‌وته مه‌زنه‌كانی ، دڵنیاین ئاڵای سه‌ركه‌وتن هه‌ر به‌رز ده‌شكێته‌وه‌و دوا رۆژی رووناك بۆ حه‌قخوازی ئێمه‌یه‌و دوا رۆژی ره‌ش بۆ ره‌گه‌زپه‌رست‌و شه‌ر خوازه‌كانه له‌تاقمه‌كه‌ی خومه‌ینی جادووگه‌ر .

- كاروانی عیراق له‌ساڵی تازه‌دا به‌رابه‌ری سه‌ركرده‌ی دلێر صدام حسین زیاتر سه‌رده‌كه‌وێت .
- خوێنی شه‌هیدان رووناكی رێ‌ده‌بێ‌و پته‌وی یه‌كیتی نیشتمانی پاشه‌رۆژی رووناكتر زامن ده‌كاو ..

بۆ پێشه‌وه

● هاوكاری ●

ته‌واوكردنی - پاشماوه

ده‌ستكراوه به كاركردن بۆ ته‌واوكردنی ٤٥ پرۆژه‌ی تر كه ده ملیون‌و ٦٩٦ هه‌زار دیناریان تێ‌ده‌چێت ئه‌مه‌ش له چوارچێوه‌ی پرۆژه‌كانی ئه‌مساڵدا كه سه‌رجه‌می ده‌كاته ١١١ پرۆژه .

نه‌خشه‌كه بریتی‌یه له جێ‌به‌جێ‌كردنی ٩٨ پرۆژه‌ی نیشه‌جێ‌كردن كه سێ ملیون‌و ٣١٥ هه‌زار هه‌زار دیناریان تێ‌ده‌چێت‌و یه‌ك پرۆژه‌ی گواستنه‌وه به ٢٥٠ هه‌زار دینارو یه‌كێكی تری مه‌بانی یه‌ك ملیون‌و سه‌د هه‌زار دیناری تێ‌ده‌چێ بێجگه له كرینی ئوتوموبیل بۆ كه‌رتی گواستنه‌وه به چوار ملیون‌و ٧٩٠ هه‌زار دینار .

به‌رێز ئه‌میندار‌ی گشتی كاروباری ناو خۆرای گه‌یاند كه پاره‌ی دانراو بۆ نه‌خشه‌ی ئه‌مساڵ ١٣ ملیون‌و ٦٥٠ هه‌زار دیناری له ساڵی رابووردوو زیاتره ، واته به زیاده‌ی له‌سه‌دا ١٢٨ ئه‌مه‌ش ئه‌و گه‌شه‌سه‌ندنه ده‌سه‌لمێنێ كه له‌م ده‌زگایه‌ی ئۆتۆنۆمیدا به‌دی هاتووه سه‌ره‌ڕای زروفی جه‌نگی ره‌وامان دژی فارسه ره‌گه‌زپه‌رسته‌كان .

فرانسوا ساگان - پاشماوه

ده‌سبه‌سه‌راگرتنی ئه‌ودانانه‌ی كه له‌بازاڕ ماون ده‌ركردو (٥٠٪) ی نرخی دانه فرۆشراوه‌كانیشی دا روونكرده‌وه ، كه‌چی دادوه‌ر ته‌ناعه‌تی نه‌هێناو فه‌رمانی مه‌سه‌له‌كه‌ی بۆ دادگا به‌هۆگرۆن‌و ئه‌وه‌یشی دوپاتكرده‌وه ، كه فرانسواز ساگان : به‌شێوه‌یه‌كی ناڕه‌وا سوودی له‌و رۆمانه وه‌رگرتوه‌و ئه‌بوایه روخسه‌ت له خاوه‌نه‌كه‌ی وه‌رگرێت ، نه‌ك ته‌نیا له‌پێشه‌كی رۆمانه‌كه‌ی خۆی‌دا ، سوپاسی بكات .. !

ئه‌م بڕیارو فه‌رمانه ، بوو به‌مایه‌ی هه‌راو ریسوابوونێكی گه‌وره‌ی ساگان‌و هه‌ر به‌جارێ دلگیرو گۆشه‌گیربوو .. له‌پاش قه‌ده‌رێ ، هۆشی به به‌رداهاته‌وه‌و دنیای ژان‌و داهێنان گرتیه‌وه هه‌مێزخۆی .. تابه‌م دوایی‌یه رۆمانێكی كه‌ی به‌ناوی (خانمه خوێناوی) كه‌ی له (٨٠٠) لاپه‌ڕه‌دا بلاوكرده‌وه‌و ئه‌وه‌یشی بۆ خه‌ڵك دوپاتكرده‌وه كه «ساگان له دارشتنی قاره‌مان‌و كه‌سانی نێو رۆمانه‌كه‌ی‌دا هه‌ر ده‌سڕۆو به‌توانایه‌و له‌بارێشی داهه‌یه كه سایه‌تی خۆی‌و شێوازی شاعیرانه‌ی خۆی له‌به‌ر هه‌مه‌كانیا بپارێزێ .. »

● ئه‌وه‌ی شایانی سه‌رنجیشه ، ئه‌م رۆمانه‌ی فرانسواز ساگان ، له تشرینی یه‌كه‌می ئه‌مساڵه‌دا، ئه‌بێ به كارێكی گه‌وره‌ی شانۆیی‌و له‌سه‌ر دیارترین شانۆی شاری پاریسا ئه‌خرێته به‌ر چاوو چێژی خه‌ڵكه‌وه ... !!

جەژنی لەدایك بوونو سەری ساڵ

لەناوەراستی ئەم هەفتەیەدا ، جیهانی مەسیحی ئاهەنگی بەبۆنەی لەدایك بوونی « مەسیح »ەوە گێڕاو ئەمرۆش پێشوازی جەژنی سەری ساڵ دەكات . بەم دوو بۆنە پیرۆزەوە پیرۆزبایی گەرم بۆ هاووڵاتیە مەسیحەكانی وڵاتە خۆشەویستە ـ كەمان ئاراستە دەكەین كە لەسایەی رێبازی شۆڕشگێڕانەی سەركردایەتیە مەزنەكەمانەوە ، ئەوان لەگەڵ تێكرایی گەلی عیراق لەسەربەرزی سەركەوتنە مەزنەكاندا دەژین ، پیرۆزبایی لەهەموو لایەك دەكەینو ساڵی داهاتو ، ساڵی زیاتر سەركەوتنی حەق خوازیێ بەسەر دوژمنانی سەربەستی مرۆڤ بێتو جیهان باڵی ئاشتیو شادمانی بەسەردا بێت لەپێناوی بنیاتنانی پاشە رۆژی رووناكتر بۆ مرۆڤایەتی .

لەكۆمەڵەی رۆشنبیری كوردی

یادی ٣٣ ساڵەی كۆچی دوایی شاعیری نیشتمان پەروەر بێكەس

رۆژی شەممەی رابووردو ، لیژنەی رۆشنبیری كۆمەڵەی رۆشنبیریی كوردی، كۆڕێكی رۆشنبیری فراوانی بۆ یادی ٣٣ ساڵەی كۆچی دوایی شاعیری نیشتمان پەروەری كورد بێكەسی نەمر ساز كرد .

لە سەرەتادا ، مامۆستا عبدالستار طاهر شریف جێگری سەرۆكی كۆمەڵ وتەیەكی دا ، تیایدا دەستی بۆ ئەوە كێشا كە لە كاتێكدا وڵاتەكەمان لە جەنگێكی رەوادایە دژی فارسە رەگەزپەرستەكانیو وڵاتەكەشمان لە هەفتەی چالاكیەكانی قادسیەی صدامدایە كۆمەڵەی ئێمەش یادی رابوردنی ٣٣ ساڵ بە سەر كۆچی دوایی شاعیرێكی جەربەزەو نەمری كوردا ساز دەكات كە دەورێكی پاڵەوانانەی هەبوو دژی زۆرداران و پشتیوانی گەلو خەباتی رەوایی بوو . دوایی هەموو ئامادە بووان دەقیقەك وەستان بۆ رێزی گیانی پاكی شەهیدانی جەنگی رەوامان .

ئینجا كاك محمود زامدار كە كۆڕەكەی دەگێڕا بەرنامەی یادەكەی پێشكەش :

یەكەمجار شاعیر عبدالله عباس بە خوێندەوەی دوو پارچە شیعر بەشداری كرد، یەكەمیان شیعرەكەی شاعیر شێركۆ بێكەس بۆ باوكی نەمریو دوایی شیعرەكەی گۆرانی نەمر بۆ بێكەس .

– دوایی ئەوە مامۆستا عبدالرزاق بیمار باسێكی بە ناونیشانی «بێكەسو شیعری سیاسی » پێشكەش كرد .

– وە مامۆستا محمدی مەلا كریم باسێكی تری دەربارەی هەڵوێستە نیشتمانیەكانی شاعیری نەمر بێكەسو رەنگدانەوەی ئازایەتیو جەربەزەیی بێكەس لە شیعرەكانیدا پێشكەش كرد.

كۆڕەكە ماوەی دوو سەعاتی خایاندو جەماوەرێكی زۆری ئەدەب دۆست تیا ئامادە بوون .

* *

لە جیهاندا گرانترین شەش تابلۆ

باگیزە عبدالجبار زەنگەنە

مانگی ئایار كە لە بازاڕەكانی جیهاندا .. مانگی فرۆشتنی تابلۆی هونەرییەو هۆڵی نیشاندانە هونەرییەكان خۆشترین شوێنە كە كڕیارو فرۆشیارو رخنەگرانو رۆژنامەنووسانو ئاگاداربووی هەواڵی هونەری ئەگرێتەباوەشو گرانترین شەش تابلۆكانی جیهان كە ساڵی ١٩٨٠ فرۆشران ئەمانەن :

١ – تابلۆیەكی هونەمەند « رۆبنز » كە ناوی «دەمیلەو شمشون »ە بە ٢٥ ملیۆن فرنك فرۆشراوە .

٢ – تابلۆی هونەرمەند « ئیلبرخت تدورفیر » كە ناوی « ماڵئاوایی مەسیحە لەدایكی » بە (٥٠) ملیۆن فرنك فرۆشراوە .

٣ – تابلۆی هونەرمەند فان‌كوخ كە ناوی « باخچەی شاعیر لە ئرلی » یە و ساڵی ١٨٨٨ دروستكراوەو جوانیەكی تایبەتی هەیەو لە نیۆیۆرك بە نرخە كۆنەكەی خۆی سێ قات فرۆشرراوەو لەماوەی نیو سەعاتدا دراوە بە (٥ر٢٠٠ر٠٠٠) دۆلار كە ئەمەش گەورەترین نرخی درابێ بە هونەرمەندی سەدەی نۆزدەو بیست .

٤ – تابلۆی هونەرمەند « ادوار میونیخ » بوو كە ناوی « كچان لەسەر پرد »ە لە ساڵی ١٩٢٠ دروستكراوە ، درا بە ١٤ ملیۆن فرنك .

٥ – تابلۆی هونەرمەند گۆگان بوو بەناوی «ژنیكی تاهیتی لەژێر دارخورمادا»و ساڵی ١٨٩١ دروستكراوە درا بە (٩) ملیۆن فرنك .

٦ – تابلۆی هونەرمەند تولوز دیلوتریك بوو (ئافرەتێكی دانیشتوی باخچەبە) كە ساڵی ١٨٩٠ دروستكراوە دراوە بە (٤) ملیۆن فرنك .

وێنەگری لە نێوان هونەرو پیشەدا

وەكو هونەر لەو باوەڕەدام وێنەی فۆتۆگرافی (ئەوەی بەهۆی كامیراوە دەگیرێ) ئەمرۆكە وەكو هونەرێكی سەربەخۆی سەر بەو لقو چڵانەیە كە بە درەختی هونەری تەشكیلیەوە لكاون ، چونكە وێنەگری هونەرمەند لەوانەیە بتوانێ بەتەنها وێنەیەك یاخود پۆستەرێكی فۆتۆگرافی رووی راستی مەسەلەیەك پیشان بدا . . وەك جوانیو جوانكاریش ، ئەم تەبیعەتە جوانەی دونیا گەلێك وێنەی خۆرسكی شۆخی ئەوتۆی تێدایە كە مەگەر هەر چاوی كامیراو دەستێكی هونەرمەند بتوانێ وەكو خۆی بیگوێزێتەوە سەر قاقەز .

ئەمەیان وا .. بەڵام وێنەگرتن لە پێناوی نان پەیداكردن بێت ئەمەیان قسەیكی دیكەیە ، ئەم قسەی دیكەش تەنیا ئەو وێنەگرانە دەگرێتەوە كە لە ئاستی جوانی ئەم سروشتە شۆخو عەجایبە تەقەیان لەسەریوەدێ ، چونكە زۆر وێنە گر هەن باوەكو وێنە گرتنیان كردبێتە پیشە ، بەڵام زۆر جارانیش هەستیان بە دیمەنێ یاخود هەڵوێستێكی ئینسانی دەخرۆشێو بەكامیرا تۆماری دەكەن .

لەم نموونانە كاك برایم شیروان كە دەتوانین بڵێین وەكو هونەرو پیشە حەزی لێدەكا ، ئیتر ئەوە ئێستا نانەكەیشی لەسەر دەخوا..

ئەم برادەرە دیارە هەر لە منداڵییەوە وەكو خۆی دەڵێ حەزی لەم پیشەیە كردووە . لەوكاتەیدا قوتابی قوتابخانەی سەرەتایی بووەو ئەندامێكی تیپی دیدەوانی بووە ، بەڵام ئیتر لەبەر هەر هۆیەك بێت نەیتوانیوە پەرەی پێبدا

دەربارەی یەكەم تاقی‌كردنەوەی لێم پرسی ، وتی : تاقی‌كردنەوەی یەكەمم لەگەڵ كڕینی كامیرایكی (بۆكس)وە بووو ، دوای گرتنی وێنەی ئەو ئاهەنگەی كە قوتابخانەكەمان بۆ باوكی قوتابیانی سازدابوو ، ئەوەیش دوای ئەوەی كە توانیم بەڕێوەبەر رازی بكەم بۆ ئەم مەبەستە ، كەچی دوای ئەوەی دوو سێ رۆژ بەسەر ئاهەنگەكەدا تێپەڕی كرد منیش وێنەكانم شۆردبووەوە ، بەڕێوەبەر لەدووی ناردمو سوپاسی كردم .. راستیی زۆرم كەیف پێهاتو پێی دڵخۆش بووم .

– : دوای ئەوە ؟

– : دوای ئەوە بەتەواوی هاتمە ناوێ .. دەستم كرد بەوەی وێنەی خەڵك بگرم ، بەتایبەتیش لە رۆژانی جێژن ، جەژنان بازارمان گەرم بوو ئێستاش ئەوەتا ستۆدیۆی خۆم هەیەو ئەندامیشم لە كۆمەڵەی هونەرەجوانەكانی كوردو كۆمەڵەی وێنەگرانی عیراقی .

پێش ئەوەی كاك برایم بەجێبێڵیم داوای ئەوفلیمەم لێكردەوە كە بۆ شۆردنەوەم دابوێ ، كەچی سەبردەكەم دەڵێ بەداخەوە قاقەزی وێنەمان نییە ، چونكە ئەوە ماوەیكی زۆرە نە لە بازارو نە لە (ئەجهیزەی دەقیقە)دا دەستدەكەوێ .

هیوادارین كاربەدەستان ئاورێك لە قاقەزی وێنە بدەنەوە ... .

● نەژاد ●

چالاكی ئافرەتان

یەكیتی‌گشتی ئافرەتانی‌عیراق بە بۆنەی هەفتەی (قادسیەی صدام)ەوە چەندان كۆڕی فیكریو رۆشنبیری سازكردو لەگەڵ سەرداندا لە بەرەكانی جەنگ و بەخشینەوەی دیاری بە سەر جەنگاوەراندا .

تیپە هونەریەكانی یەكیتی ئاهەنگێكی گەورەیان بەم بۆنەیەوە ساز كردو گۆڤاری « المرأة » بڵاو كراوەی رۆژانەی بەم بۆنەیەوە دەركرد لەگەڵ بەخشینەوەی دیاری بەسەر منداڵانی شەهیداندا ●

خانزاد

یەكیتی ئافرەتانی‌عیراق لقی هەولیر خەریكی ئامادە كردنی ژمارە (٠)ی بڵاو كراوەیەكی مانگانەیە بە ناوی «خانزاد»ەوە . پاش ئەوەی دەزگای بەرێوەبەری گشتی یەكیتی بریاری لە سەر دەركردنی ئەم بڵاو كراوەیە داوە كە بە هەردوو زمانی كوردیو عەرەبی دەردەچێ .

گۆشەی منالان

لە گوڵ ناسكتر

منالآنی ناسك ، زۆربەیان لە گوڵ ناسكترن ، كە دێنە قسە ، وا دەزانی گوڵە دەم دەكاتەوە بۆ ژیان ، گەلێ منالآنیش لە گەڵ ئەو ناسكیی‌یەی خۆیان بە بەهرەن ، نومێدی ئەوەیان لێ دەكرێ سبەی رۆژێ پێبگەنو ببنە كوڕی پاشەرۆژ .

« ئاری » خونچەیەكە لەو دەیان خونچەی دەیانەوێ بگەشێنەوە ، ئەمساڵ بەیەكەم دەرچووە لە چاوپێكەوتنێكدا لێم پرسی :

● ئاری تەمەنت چەند ساڵە ؟

× دایكم دەڵێ چەند رۆژێكە بووی بە پێنج ساڵ ..

● بەو بۆنەوە دەڵێی چی ؟

× دەستی دایكمو باوكم ماچ دەكەمو دەخوێنم هەتا یەكەم دەرچم .

● حەز لە چی دەكەی ؟

× حەز لە شیلانە دەكەمو بەرامبەر بە فلیمی كارتۆنیش دادەنیشم .

● لە هەموو كەس زیاتر كێت خۆش دەوێ ؟

× هەوەڵجار دایكم ، پاشان مامۆستا شیرین .

● بۆچی ؟

× چونكە دەمی بە پێكەنینەو زوو تووڕە نابێ.

● چیت پێ خۆشە ؟

× قسە خۆشەكانی داپیرەمو ئامۆژگارییەكانی مامۆستا شیرین .

● چی تر ؟

× سوپاس بۆ تۆش !

ش . ع
نووسینگەی هەولێر

شانۆ رەهبان

جرۆ قادر

شەهێن ـ ئامینە مستەفا

تاڤان عمر

نیگار – كەژاڵ حسن

هۆگر نەهرۆ

بەڵێن و بڵندی عەباس